

1915 des. Ka 4
71-15 p
Lasten ja Nuorten kirjasto N:o 16.

Karitsa.

Kertomus lapsille.

Suomenki

p. 3.

Kaunalla,

Kauman Kirjapaino-Osakeyhtiön kustannuksella.

Hinta 30 p:ää.

Karitsa.

Kertomus lapsille.

Suomenski

p. 3.

Raamalla 1900.

Rauman Kirjapaino-Osakayhtiö.

Raumalla,
Rauman Kirjapaino-Osakeyhtiön kirjapainossa, 1900.

I.

Kirsti ja hänen äitinsä Rosalie.

Muuan pieni, köyhä kymmenvuotias Kirsti niminen tyttö oli metsässä mansikoita poimimassa. Oli lämmin iltapäivä ja ilma niin tufahuttava, että hän oli vähällä hiutua joutueessaan sellaisille auringonalaisille paikoille, mihin aurinko täydeltä terältään paahtoi, ja joihin ei wilvoittawa tuulen henkähdyks woinut tunkeutua. Hänen kewyt olkihattunsa ei woinut enään pidättää polttawia auringonsäteitä. Suuret hikipisarot kostuttiwat hänen otsaansa ja poskilla paloi tuskallinen hehku. Siitä huolimatta jatkoi hän ahkerasti työtään. „Sairaan äitini hyväksihän tätä teen“, ajatteli hän iloisena, pyyhkiessään walkealla nenäliinallaan hien otsaltaan. „Mihat, mitkä marjoistani saan, tuottawat hänelle kuitenkin pienen wirwoituksen.“

Jllan lähestyessä lähti hän kotia kohden kantaen käsiwarrellaan pientä wajuua, joka oli täpötäynnä mitä maukkaimpia mansikoita. Ulkoi sataa.

Yhä ankarammin putoilivat vesipisarat puiden lehville ja etäältä kuului wahwa ukkosen jymäys. Ohditthään ulos metsästä, puhkesi äkisti kova myrsky, rankkasade waleli hänet likomäräksi ja weripunertawalle taiwaalle kokoontui suuri joukko mustia, uhkaawan näköisiä pilviä, ennustaen ankaraa ukkosilmaa. Tyttö haki sateensuojan muutamien pähkinäpensaiden alla ja alkoi wartota myrskyn taukoamista.

Samassa kuului aiwan läheltä lapsen itkun tapaista walittawaa ääntä. Myrskystä, sateesta, ukkosesta ja salamoista huolimatta lähti tuo filtti ja sääliwäinen tyttö heti ottamaan selkoa asiasta. Hän kulki eteenpäin ja — pieni karitsa, läpimärkinä ja wilusta wäristen seisoi hänen edessään, tietämättä minne päin olisi lähtenyt. „Pieni raukka!“ sanoi Kirsti, „et saa kuolla tänne. Tule kanssani kotiin.“ Lapsi nosti karitsan hellästi syliinsä ja riensi kokiin äitinsä matalaan majaan.

„Näetkös, äitifulta!“ huudahti hän astuessaan siisään pieneen, mutta siistiin tupaan; „näetkös, minkä olen löytänyt! Mitä siewin pikkuwuona. Kuinka onnellinen olenkaan! Hoidan sitä parhaimpani mukaan! Se on olewa koko minun iloni!“

„Lapseni“, sanoi sairass äiti, nousten istumaan wuoteelleen ja nojaten päätään woipunutta käsiwarta wästen, „sinä unohdat ilossasi, että karitsalla on myöskin omistaja. Se on waan

eksynyt ja meidän welvollisuutemme on jättää eläin omistajalleen. Späilemättä on se Genshof'in rikkaan tilallisen. Toisen omaisuutta emme saa yötäkään pitää luonamme. Sinun täytyy siis vielä tänä iltana wiedä karitsa kotiin."

"Oletteko hupsu", kuului samassa karkea ääni awoimesta akkunasta. "Niin turhantarffa ei kannata olla." Mies, joka tämän puhui oli muuan muurari. Hän korjasi erästä mökin ulkoseinällä olevaa pientä epäkohtaa ja sattui kuulemaan äidin ja tyttären keskustelun. Molemmat katsoivat hämmästyneinä mieheen. Mutta hän jatkoi: "Noo, älkää noin minuun töllistekö! Teidän parastannehan minä tarkoitan. Teurastakaamme elukka ja tasatkaamme se. Rihasta voi toki saada pari makupalaa ja eiköhän nahkakin lienee jonkun pennin arwoinen. Tuolla warakkaalla talonpojalla on toista sataa suurta, kaunista lammasta; jos hän saa takaisin tämän pienen karitsan eli ei, on se hänelle yhdentekewää. Teurastan sen heti paikalla. Sitä ei näe kukaan. Minuun voitte luottaa. Waikenen kuin muuri", lisäsi mies läimähtäen lastallisen sawiruuffia seinään.

Kirstiä kauhistutti miehen jumalaton puhe. Karitsan salaaminen tuntui hänestä nyt jo kokenaan inhottawalta. "Olette wäärässä", sanoi hän muurarille. "Mitä ei ihmisen silmä näe, sen näkee kuitenkin Jumala! Mutta sinä, rakas äiti, olet oikeassa, enkä minä voi käsittää syhtä

sihen ett'en itse niin osannut ajatella. Oliin kyllä hywin kernaasti, oi, niin mielelläni pitänyt tämän pikku karitsan!" jatkoi lapsi, kynnellen helmeillessä hänen kirffaansiniisistä filmistään, „mutta meidän on totteleminen Jumalan tahtoa." Hän kietoi esiliinansa karitsan ympäri, otti sen syliinsä ja lähti Ekenshof'iin, waikka vielä satoi ja aurinkokin jo oli mailleen menossa.

Kirstin saapuesssa talonpoikaistaloon, seisoi emäntä portailla nuorin lapsi käsiwarrellaan, suurempien lasten leikkiessä pihalla. Hän katseli hartaudella kaunista taiwaankaarta, joka ukkosilman jälkeen monivärisessä loistossaan murtautui mustien pilvien lomitse. „Katsokaa taiwaankaarta, lapseni“, sanoi äiti, „ja ylistäkää Häntä, joka sen loi. Säihkyissä salamoissa ja kauhistuttawan mahtawassa jyrinässä osoittaa Jumala meille suurta waltaansa ja kunniaansa, waan taiwaankaaren wäreissä taas hywyttään ja lempeyttään.“

Kirsti ihaili wuoroin taiwaankaaren ihanaa näkyä, wuoroin lasten hymhilewiä katseita, ja waikeni, kunnes taiwaankaari haihtui awaruuteen. Silloin otti hän karitsan esiliinastaan, asetti sen jaloilleen ja kertoi miten oli sen löytänyt.

„Lapseni“, sanoi waimo, ystävällisesti katsahtaen tyttöön, „sinussa on sekä rehellisyyttä että uhraawaisuutta, koska vielä näin myöhään ja

rajuilmasta välittämättä olet lähtenyt tänne. Oletpa kerrassaan kelpo tyttö."

"Sen nimen hän todellakin ansaitsee!" vaikutoi isäntä, joka myös oli tullut pihalle. "Jos tekin, lapseni, tulisitte yhtä rehellisiksi ja nuhteettomiksi kuin tämä köyhä tyttö! Parempi on pyhä kunniallisena omistamatta ainoatakaan lammasta, kuin olla satojen omaaja ja samalla epärehellinen. Rehelliisyys, mikä ilmaantuu tässä köyhässä lapsessa, on aarre hänen sydämessään, joka tekee hänet rikkaammaksi, kuin jos hän omistaisi kokonaisen karjalauman, ja tätä aarretta eivät vihamiehet eikä sudet voi häneltä riistää."

Kansu, muuan pojista, riensi lammashuoneeseen ja toi sieltä emän. Kuinka tuo pikku eläin silloin iloitsti; miten se hyppi ja riemuitsi! "Tuon kauniin karitsan ilo on kyllin riittävä palkitsemaan minulle sen pienen palveluksen, jonka sille tein", sanoi Kirsti, katsellen eläimiä; "kuitenkin pidin siitä paljon ja olisin mielelläni pitänyt sen luonani."

"Kuulehan, lapseni", sanoi isäntä, "koska olet niin kiltti tyttö ja pidät niin suuresti eläimestä, lahjoitan sen sinulle. Mutta nyt heti ei se käy päinsä. Karitsa ei voi elää maidotta, vaan kuolisi pian. Neljäntoista päivän kuluttua on sillä jo kyllin voimia voidakseen elättää itseään ruohoilla ja muilla kasviksilla; silloin saa Kansu tuoda sen sinulle."

„Ja mitä ravintoon tulee“, lisäsi emäntä, „niin se ei tule kalliiksi. Sillä aikaa kun poimit mansikoita tai kudot sukkaa, voit samalla paimentaa karitsaa, ja ilman suuria vaikeuksia saatat myös haalia kokoon niin paljon heiniä, että se riittää yli talven. Ja kerran tultuaan täyhsäwuiseksi on teillä maitoa tiedossa niin paljon kuin äitisi pieni talous vaatii, ja willoista voit sitä paitisi vuosittain kutoa jonkun sukkaparin.“

„Niin, ja jos wuonasi menestyy“, sanoi pieni poika, „voit vielä joskus saada koko lammaslauman.“

Senjälkeen kutsuttiin Kirsti sisään syömään woileipää ja maitoa sekä sai vielä sitä paitisi ystäwälliseltä emännältä kimpaleen tuoretta woita, käärittyinä kaalinlehdin sisään, ja puoli tiuta muniä kotiin wietäväksi. „Anna nämät äidillesi“, sanoi hän ja laski tawarat warowasti tytön esiliinaan. „Wie terweiseä hänelle minulta ja sano, että rukoilen Jumalaa auttamaan hänet taas entiseen terwehteensä.“

Jloisena riensi Kirsti kukoistawan laakson kautta kotiin äitinsä luo. Taiwas oli sillä ajalla seljennyt; iltatahti ja pieni uusikuun juomu walaisiwat ystäwällisesti polkua, jota lapsi kulki. Kaikki kukat ja kaswit kimalteliwat tähynnä sadelmiä, lewittäen ympärilleen mitä suloisinta tuoksua. Kirsti tunsi sydämessään mitä herttainta tyytyväisyyttä. „Ulkosilman jälkeen“, ajatteli

hän, „näyttää taiwas ja maa aina kauniimmalta; mutta näin ihanina en muista koskaan niitä nähneeni.“

Kotiin tultuaan ilmaisi hän ajatuksensa äidillekin. „Niin, lapseni“, vastasi äiti, „siitä olen sinulle useat kerrat jo puhunut. Sellainen riemu syntyy ilmisesssä, kun hänellä on puhdas omatunto. Kun noudatamme oikeutta, tähtää suloinen rauha sydämmemme. Omantuntomme kautta ilmoittaa Jumala meille tyytyväisyytensä meihin. Oi, Kirsti! kuuntele alati omatuntosi ääntä, eläkö milloinkaan tee sellaista, mikä ei ole sopufoinnussa totuuden ja Jumalan tahdon kanssa. Tiedät, että olemme köyhiä ja ett'ei meillä ole suuriakaan toivottawia tässä elämässä. Mutta säilyttäkäämme puhdas omatunto, niin olemme tyllin rikkaita emmekä kaipaa parhaintakaan iloa — omistammehan silloin suurimman ja jaloiinman.“

Kirsti alkoi laskea päiviä siihen päivään saakka, jolloin karitsan oli määrä saapua. Hän oli epäilemättä joka päivä tirkistännyt almanakkaan, jos sellainen olisi heillä ollut. Mutta sen puutteessa katseli hän joka ilta kuuja ja laskeutui senjälkeen iloisena lewolle. „Kun täysikuu on käsisssä“, sanoi hän, „silloin on karitsa minun.“

Wihdoinkin tuli täydenkuun aika; kuu alkoi taas huomattawasti wähetä, mutta karitsaa ei waan kuulunut. Kirsti odotti odottamistaan; hänen toiwonsa alkoi jo käyda horjuwaksi. „Saa-

nenkohan enään koskaan nähdä pikku karitsaani!" huokaili hän eräänä iltana surullisena istuessaan äidin vuoteen vieressä.

"Ole kärsivällinen", vastasi äiti; "kärsivällisyys kantaa hedelmän." Ja katsos — samassa aukeni tuvan ovi ja tuo pieni iloinen poika astui sisään mukanaan karitsa ja suuri, tuoreilla heinillä täytetty kori.

Kirsti oikein tanssi ilosta, polvistui karitsan eteen, hyväili sitä ystävällisesti ja sanoi: "Kas, miten suuri ja kaunis nyt jo oletkin! Tuskinpa sinua enää tunnenkaan! Ja willa sitten, miten valkoinen ja hienon kihara. Nyt vasta on iloni täydellinen."

"Olisin jo muutamia päiviä sitten tuonut sen tänne", sanoi poika; "mutta isä tahtoi pitää sen kotona emänsä luona vielä jonkun aikaa. Hän sanoi sen menestävän sitten paljon paremmin ja kasvavan sekä suuremmaksi että vahvemmaksi."

"Sinä ja vanhempasi olette mitä parhaimpia ihmisiä!" vastasi Kirsti. "Minäkin lahjoittaisin mielelläni sinulle jotakin, mutta olen niin köyhä ett'en voi! Mutta ensimmäisistä willoista kun karitsa minulle antaa, kuden sinulle parin kauniita sukia. Saatpa nähdä, että tähtän lupaukseni."

Poika lähti ja Kirsti wei karitsansa erääseen pieneen talliin, joka sijaitti mökin vieressä ja asetti appeita pienen lemmikkinsä eteen. Vuona

tottui pian tyttöön ja kesytti niin, että söi leipää hänen kädestään, joi maitoa hänen pienestä kupistaan ja juoksenteli kuten koira hänen jälessään. Kirstin tarwitji waan huutaa, niin tuli se heti iloisesti hyppien hänen luokseen.

Miti, nähdessään tämän sanomattoman riemun, minä karitsa Kirstille tuotti, sanoi hän usein: „Nyt et warmaankaan kadu että tottelit minua ja weit karitsan heti samana iltana omistajalleen?“

„Di, äitini!“ wastasi Kirsti, „samaten kuin karitsa tottelee minua kun sitä luokseni huudan, niin olen minä myös wast'edes olewa sinulle kuuliainen. Tiedänhän minä, että rakastat minua moninkerroin enemmän, kuin minä karitsaani.“

II.

Rouwa von Waldheim ja hänen tyttärensä Emilie.

Se pieni kylä, jossa Kirsti asui, sijaitji erään metsäisen wuoren juurella. Wuoren kummulla tammien ympäröimänä kohojsi wanha, korkealla

tornilla warustettu linna. Tanne oli joku wiikko sitten muuttanut asumaan eräs rouwa von Waldheim. Tämä linna, jonka mainittu rouwa kerran oli omistanut, oli hänen puolisonsa kuoltua määrätty hänelle wain leskentalaksi. Koska se oli osaksi rappiolle joutunut, oli hän uudempaan huusiin sijustuttanut itselleen wain muutamia huoneita, joiden affunoista saattoi ihailia mitä kauniimpia seutuja; täällä wietti rouwa rauhallista maalaiselämää ainoan tyttärensä Emilien kanssa, joka oli sangen rakastettava pikkutyttönen, samassa iässä kuin Kirsti.

Niin kauan kuin mansikoita löytyi metsässä, tuli Kirsti milt'ei joka päivä linnaan. Neiti Emilie osti mieluummin hänen marjojaan ja kutsuikin häntä senwuoksi wain kiltiksi mansikastyttöseen; sillä Kirsti ei poiminut muita kuin täysin kypsyyneitä, tummanpunaisia mansikoita. Pieni wasunsa, jossa hän marjojaan pikku neidille kantoi, ei tosin ollut hienoa posliinia, mutta puhdas se oli ja walkoinen kuin lumi; samaten myös hänen pukunsa, kätensä ja koko ulkoasunsa osoittiwat mitä parhainta siisteyden tuntoa.

Mutta nyt oli jo kahdeksan päivää kulunut siitä kuin Kirsti viimeksi oli nähty linnassa. Emilie, joka rakasti mansikoita enemmän kuin mitään muita namusia, walitteli usein marjatyttönsä wiipymistä. Eräänä aamuna tuli Kirsti taas nähywiin. Reittäjäätär meni ilmoittamaan

herraswäelle hänen tulostaan. Emilie tuli myös heti ja sanoa tokasi: „Mikä on ollut syynä siihen ett'et pitkään aikaan ole hankkinut minulle mansikoita? Se ei ole oikein! Tiedäthän, ett'en osta muilta kuin sinulta. Jos osoitat minulle niin vähän huomaavaisuutta, saatat helposti kadottaa ostajasi.“

Kirstin siniset silmät tähttyivät kyhneleillä. „Di, armollinen neiti!“ vastasi hän, „äitini on sairastanut koko kevään; mutta warsinkin näinä viime päivinä on hän ollut niin heikko, ett'en hetkeksikään tohtinut poistua hänen luotaan. Wasta eilen illalla tunsi hän itsensä vähän terweemmäksi, ja minä kiirehdin myös heti päivän koittaessa metsään ansaitakseni hänelle taas jonkun pennin.“

„Miks'et jo aikoja sitten ole puhunut minulle äitisi sairaudesta?“ kysäsi Emilie, „äitini ei ole kowasyhdäminen köyhiä kohtaan. Hän ei warmaankaan olisi antanut teidän puutetta kärkeä.“

„Niin, armollinen neiti“, sanoi Kirsti, „tiedän kyllä, että hänen armonsa on sangen hyvä köyhille; mutta äitini on sitä mieltä, että niin kauan kuin itse voi leipänsä ansaita, ei saa heittäytyä toisten niskoille. Löythy paljon waiwaisia, jotka eivät voi ansaita penniäkään; ja syntihän olisi, jos heiltä riistäisi leiwän.“

Nämä sanat miellyttivät suuresti pikku neitiä. „Odoti hetkinen!“ sanoi hän ystävällisesti ja riensi äitinsä luo. — Rouwa von Waldheim

tahtoi nähdä Kirstin. Emilie johdatti hänet sisään ja suuresti hämmästytti tyttö nähdesään tuon komean huoneen, jonka waaleanvihreitä seinäkaunistivat loistavilla väreillä maalatut kuffaisseppeleet, tuon suuren kullatuissa kehyksissä seisovan peilin, somat, kiilloitetut pöydät ja kaapit, vihreällä silkkifankaalla päällystetyt tuolit ja sohvat, hienot, maalatut lattiat y. m. Koskaan ennen ei hän ollut moista komeutta nähnyt; jonkिलainen funnioituksen tunne valtasi hänet nähdesään kaiken tämän hienouden.

Rouwa von Waldheim tuli syvästi liikuttuksi nähdesään tuon köyhän ujustelewan lapsen kyyneleet filmisä ja marja-astia wapisewassa kädessään seisowan owella yksinkertaisessa mutta siistissä puvussa, päässään olkihattu, jota pieni mansifankufista kiedottu kuffaisvihko koristi.

„Tule lähemmäksi, lapseni“, sanoi rouwa ystävällisesti. „Sinun ei tarvitse pelätä!“

Kirsti, astuessaan esiin, näki kuvansa peilissä. Mitään suurta peiliä ei hän ollut vielä milloinkaan nähnyt; kuvastin, joka heillä oli kotona, ei ollut almanakan lehteä suurempi. Ensi hetkessä näytti hänestä kuin joku toinen marjatyttö, jolla oli aikomus riistää häneltä hänen ostajansa, olisi käynyt häntä vastaan. Tyttö pysähtyi kummeksien, sillä tuntuihan vähän oudolta että tuo tyttö oli puettu aiwan kuten hän itse, kanto ihan samanlaista mansifankufilla ko-

ristettua olkihattua ja kädessä oli hänellä myös juuri saman näköinen marjoilla tähtetty wasu. Pian kuitenkin huomasi hän erehtyneensä ja pu-nastui forwia myöten.

Rouwa von Waldheim hymhili köyhän lap-sen wiattomalle hairahdukselle ja alkoi suurella osanottawaisuudella tiedustella sairaan äidin tilaa.

Kirsti rohkaisti mielensä ja wastasi järkewästi joka kysymykseen. Mutta kertoessaan rakkaan äi-tinsä köyhyydestä ja pitkällisestä kärsimisestä sai hän liikutukseltaan tuskin puhutuksi. Hän nyh-kytti runsaiden kynneliä wieriesä wirtana pos-fillaan.

„Mä itke, rakas lapsi“, sanoi rouwa von Waldheim; „olen pitäwä huolen äidistäsi. Sano minulle nyt missä asutte.“

„Ajumme wiimeisessä töllissä“, wastasi Kirsti. „Teidän armonne woi tästä affunasta nähdä olki-faton tuolla puiden välissä.“

„Tuo pieni walkeisekfi rapattu mökki, jossa on keltainen katto näyttää warsin somalta tum-manwihreäin puiden siimeksessä“, jatkoi rouwa. „Siellä asuu siis äitisi. Mutta mikä on hänen nimensä?“

„Hänen nimensä on Rosalie West“, wastasi Kirsti, „mutta kyläläiset kutsuwat häntä tawalli-desti wain köyhäkfi Rosaliekfi.“

Rouwa von Waldheim maksoi mansikoista kolmenkertaisen hinnan ja määräsi, että astia, jolla

tyttö oli marjat tuonut, tähtettäisiin voimakkaalla lihaliemellä hänen sairasta äitiään warten.

„Lapsihan on erinomaisen hywäntapainen ja rakastettava“, sanoi rouwa von Waldheim tyttärelleen Kirstin mentyä. Puhumattakaan siitä, että hän suuresta köyhyydestään huolimatta ulkoasunsa suhteen on oikea puhtauden ja järjestyksen esikuwa; mutta hänen rakkautensa äitiään kohtaan woittaa kaikki. Semmoinen sydän täynnä lapsellista rakkautta on arwoikkaampi kuin kallimmat jalokiwet. Oi, Emilieni! jos minä — joka myös on kerta tapahtuma — sairastuisin ja lepäisin yhtä kipeänä ja heikkona kuin Kirstin äiti nykyään, osottaisitko silloin minulle samaa hellää hoitoa ja huolenpitoa, kuin tuo köyhä lapsi äidilleen?“

Emilie, joka Kirstin kertomusta jo oli khyneleet filmisjä kuunnellut, heittäytyi nyt äitinsä syliin. „Jumala warjellkoon“, nyhkytti hän, rakkaan äitini joutumasta tautiwuoteelle. Lähetetään Hän ennemmin minulle jonkun taudin. Mutta jos Hänen tahtonsa kuitenkin olisi, että äidin tähtyisi sairastua — oi, warmaankaan en hoitaisi sinua huonommin kuin Kirsti äitiään!“

„Jumala sinua siunatkoon, lapseni“, sanoi äiti liikutettuna. „Säilytä alati mielessäsi ne ajatukset, niin saat elämässäsi nauttia useita iloisia hetkiä. Usko minua, Jumala siunaa jokaista lasta, joka wilpittömästi rakastaa ja kunnioittaa

wanhempiaan. Ja siitä syystä — ajattele mitä puhun — saakin Kirsti-rukka kerta vielä nähdä parempiakin aikoja!”

Kirsti palasi onnellisena ja tyytyväisenä kotiinsa. Viti kuunteli ilolla tyttärensä kertomusta hänen käynnistään linnassa, ja rouwan lähettämä ravitsewa lihaliemi wirkisti koko lailla sairasparkaa, joka pitkiin aikoihin ei ollut nauttinut muuta kuin heikkoa wesiwelliä. „Mäetkö nyt, rakas lapseni“, janoi leski, kiitollisesti kohottaen käntensä taiwasta kohden, „Jumala ei milloinkaan hylkää omiansa, waan lähettää aina awun silloin kun parhaiten sitä tarwitsemme. Luottakaamme yhä edelleenkin Häneen, mutta koettakaamme sen ohessa myös tyhmyyden mukaan rehellisesti pyrkiä täyttämään welwollisuuksiamme. Sillä ell’et sinä, lapseni, rakkaudesta minuun olisi ahkerasti poiminut marjoja ja seurannut neuwojani järjestyksen ja puhtauden suhteen, eiwät luullakseni hänen armonsa ja neiti olisi osottaneet meille myötätuntoisuutta. Ei pieninkään hywätyö jää palkitsematta; Jumala käyttää niitä wälikappaleina liikuttaakseen jalomielisiä sydämiä ja niiden kautta pelastaa hän meidät hädästä.“

III.

Äitien elämänvaiheet.

Seuraava päivä oli sunnuntai. Kun Kirsti oli toimittanut pienet taloudelliset askareet ja ruokkinut karitsan istuutui hän iltapuolella äitinsä vuoteen ääreen ja alkoi lempeällä äänellä wittaan ja selkeästi lukea erästä kirjaa. Ilta oli mitä ihanin ja laskeutuwa aurinko heitti viimeisiä säteitään tupaan warjoawien lehtien läwitse. Silloin aukeni owi ja rouwa von Waldheim tyttäreineen astuivat sisään.

„Ah!“ huudahti Kirsti hypähtäen tuolilta, „hänen armonja ja neiti!“ Sairas tuli shwästi liikutetuksi tästä suosion osoituksesta.

Rouwa von Waldheim filmäili tyytywäisenä ympärilleen ahtaassa huoneessa. Seinät olivat lumiwalkeat; eräällä hyllyllä olemat wadit ja lautaset loistiwat puhtaina ja kirkkaina; pöytä, penkki, pari tuolia sekä itse lattia, sanalla sanoen, kaikki olivat tarpeellisessa kunnossa. Myös wuodeuutimet ja sairaan waimon kulunut puku todistiwat mitä jo ennen on mainittu. Rouwa von Waldheim istuutui tuolille, jolta Kirsti wast'ikään oli nousnut. Mielihymäksään kuuli hän, että tämä ihmeteltävä järjestys oli yksinomaan tuon pikku-tytön työtä. Hän selaili kirjaa, kiitteli sen sisäl-

töä, samaten myös Kirstin selvää sisälukua, josta hän tullessaan oli kuullut jonkun werran. Pienessä, seinään tehdysä säilytyspaikassa huomasi hän pari koria, joissa oli kutomatöitä, tarkasteli niitä ja tuntui olewan warsin tyytyväinen sekä äidin että tyttären kätewhyteen.

„Te ette suinkaan ole kotoisin tästä kylästä“, sanoi rouwa von Waldheim; „olenpa warmat siitä, ett’ette tällä paikkakunnalla ole oppinut noin hienoja kutomatöitä valmistamaan eikä tyttärenne lukemaan niin puhtaasti. Olette kenties joutuneet tänne jonkun erityisen sattuman kautta?“

„Niin, onhan minunkin elämässäni jo ollut sekä myötä- että vastatuulta“, wastasi sairas ja alkoi kertoa: — „Mieheni palveli erästä ylhäistä herraswäkeä toisella puolen Rein-jokea. Tuskin olimme olleet naimisissa kahta vuotta — jolla ajalla olimme sangen onnelliset ja tyytyväiset — kun syttyi Ranskan sota. Isäntäwäkemme pakeni eiwätkä woineet ottaa meitä mukaansa. Mieheni meni heidän kehoituksestaan sotamieheksi erääsen jääkerirykmenttiin. Minä en luonnollisesti woinut häntä seurata lapseni kanssa, joka silloin oli niin pieni ett’ei hän vielä woinut isä-nimeä ään- tää. Haikealta tuntui jäähywäisheetki. Oi! silloin näin hänet viimeisen kerran! Toisinaan sain häneltä kirjeen, jossa hän ilmoitti olewansa terwe ja hywisä woimissa. Mutta pian sain kuulla, että hän oli pahasti haawoitettu ja joku aika sen-

jälkeen saapui kuolemansanoma. Surkauteni oli kuwailematon. Oi, hän oli hyvä mies, rehellinen ja oikeutta rakastawa. En tosin tiedä missä hänen hautansa on, mutta hänen tomunsa lepää warmaan rauhasa!

Pian jouduin lapsineni mitä suurimpaan kuruuteen. Lähdin vanhempieni luo, mutta sekin paikkakunta jossa he asuivat sai kauheasti kärsiä sodan hävityksistä. Vanhempani kadottivat kaiken omaisuutensa ja kuolivat kumpikin pian sen jälkeen eräasen tarttuvaan tautiin, joka sodan kautta yhä enemmän leweni. Minun oli pakko lähteä maailmalle. Warani olivat hipuneet sangen pieniksi. Omistamatta tuskin muuta kuin molemmat käteni harhailin paikasta toiseen löytämättä pysyväistä olinpaikkaa. Wiimein saavuin tänne. Tämä mökki sattui onneksi olemaan asujamitta. Isäntäväki, joille tämä kuuluu, sallivat minun asettua asumaan tähän, ehdolla, että opettaisin heidän kahta pientä tyttäntään neulous- ja kutomatöitä ja johon ehdotukseen myös mielelläni suostuin. Paljon olen tosin kärsinyt, mutta Jumala on toki auttanut minua aina tähän saakka, jolloin Hän johdatti teidän armonne tämän olkkaton alle. Hänelle olkoon kiitos kaikesta — ilosta ja surusta."

Rouwa von Waldheim kuunteli tarffaawaisuudella waimon kertomusta ja kirkkaita hynneliä kimalteli hänen silmissään. „Oi!“ huokasi hän,

„minun kohtaloni ovat samankaltaiset, mutta vielä ikävämmät. En ole kadottanut ainoastaan vanhempiani ja puolisoani kuten te, vaan vieläpä ainoan poikanikin. Mieheni palveli majurina eräässä husaarirykmentissä. Jo ensimmäisissä otteluisissa, jotka kuitenkin päättyivät huonosti, kunnosti hän itseään suuresti, mutta tuli myös haavoitetuksi. Tämän hirveän sanoman saatuaani kiiruhdin heti hänen luoksensa molempien lasteni kanssa. Ainoa surullinen lohdutukseni oli saada hänet kerran vielä nähdä. Hän kuoli syliini. Voitte kuvaila millainen oli mieleni; kertoa sitä on mahdoton. Tätä onnetonta taistelua seurasi hurja pako. Kaikki tiet olivat täynnä pakenewia. Minä esyin ihmiswiliinässä tietämättä tuskimissä olin. Lapseni, rakastettava neljän wuotias poika ja tämä tyttö, joka ei ollut vielä wuodentaan wanha, lisäsivät kurjuuttani. Saawuttuani heidän kanssaan Rein-joelle ja kun aijoin kulkea siltää kohden mennäkseni sen yli toiselle rannalle oli ahdinko niin tawaton, ett'en woinut sitä lähestyä; siinä kuormastowaunuja, tykkeitä, ruutirattaita ja haavoitetuita sotilaita kaiken näköisillä ajoneuvoilla; sanalla sanoen, kaikki olisimat tahtoneet päästä ylitse samalla kertaa. Murinkokin oli jo laskenut. Jonkun matkan päässä sillasta koetettiin vielä auttaa wirran yli pyrkewiä pakolaisia. Kanuunanjyske kuului yhä vaan lähenewän. Oi, se oli kauhistawin ilta elämänsäni! Muutamat

paolaiset anastivat weneen, toivoen sillä saawuttawansa wastakkaisen rannan. Sääliväisyydestä ottivat he minut lapsineni mukaansa. Mutta wene oli liian pieni kantaakseen niin monta ihmistä ja kun ei sitä osattu kunnollisesti ohjata, niin se meni kumoon. Muuan upseeri toisella rannalla huomasi hätämme ja lähetti kaksi sotilasta apuun pienellä weneellä, ainoa, joka oli saatavissa. Se saapui juuri kun weneemme wai-pui. Minä ja tyttäreni, jota lujasti lifistin rintaa-ni vasten, pelastettiin aalloista ja wiettiin puolikuolleina maihin; mutta poikani oli kadonnut, häwinnyt ihan jäljettämiin."

Rouwa von Waldheim keskeytti puheensa ja kätki kaswonsa nenäliinaan. Hetken kuluttua jatkoi hän: Minä ja lapseni olisimme fortuneet wii-luun, ell'eivät armeliaat ihmiset, jotka myös kuuluvat paolaisiin, olisi ottaneet meitä waunui-hinsa. Haaksirikon synnyttämä tuska ja kauhistus, sydäntä särkewä suru puolisoni ja ainoan poikani kuolemasta saattoivat minut sairastuoteelle. Wasta sitten kun olin parantunut aloin mieltiä tämän kaksoiskuoleman muita ikäviä seureauksia. Kun mieheni kuoli jättämättä jälkeensä miespuolisia perillisiä, lankefiwat maatilamme maan ruhtinaan käsiin. Tämä linna otettiin heti ja laitettiin sotilas-sairaalaksi. Pitkät ajat sain olla ilman eläkettä, jota en kuitenkaan katso muun kuin lewottomien, sotaisten aikojen syyksi; ja kun

ei minulla enää ollut omaa fotoa, täytyi minun kallista vuokraa vastaan asua kaupungissa ja lopulta sain kärkeä todellista puutetta. Wiimein onnistui minun saada riittävä eläke, joka korvasi edellisten vuosien puutteet ja asuntopaikaksi määrättiin osa siitä linnasta, jonka muinoin olimme omistaneet. Puolisoni ja poikani kuolema jäivät kuitenkin korvaamatta! Mutta kuinka yhävästi se minuun koskikin, olen siitä toki niittänyt sen ihanan voiton, että onnettomuuteni on vienyt minua lähemmäksi Jumalaa ja tehnyt minut tunteellisemmaksi kärkeviä lähimmäisiäni kohtaan. Ja lopuksi — mitähän voimme muuta toivoa elämässämme kuin tarpeellisen toimeentulon ja rauhaisan asuntopaikan, jossa saatamme lewossa ja rauhassa elää, rukouksella Jumalaa ja ojentaa auttavaa kättä tositarvitseville lähimmäisillemme, siinä ihanassa toivossa että kerran saamme nähdä firfastetut omaisemme toisessa, paremmassa maailmassa."

Silta oli jo käynyt myöhäiseksi. Rouwa von Waldheim katsoi kelloaan ja nousi tuolilta. „Ettekö ole kääntynyt lääkärin puoleen?" kysyi hän.

„En ole!" vastasi sairaas. „Oikeata lääkäreitä en voi köyhyyden takia saada ja puoskareihin en luota."

„Olette oikeassa!" vastasi rouwa von Waldheim. Parempi on olla kokonaan ilman, kuin käyttää hymmärtämättömiä puoskareita." —

Rouwa von Waldheim lupasi lähettää sairaalle oman lääkärintsä ja wakuutti että hän, saatuaan oivallisia rohtoja, Jumalan avulla pian taas saisi entisen terwehtensä. Senjälkeen määräsi hän että Kirsti joka päivä tulisi linnasta noutamaan ruokaa äidilleen sekä toiwotti lopuksi kummallekin hywää yötä ja lähti kotiin tyttärineen.

IV.

Tyttöjen ajanwiete.

Keljäntoista päivän kuluttua käiwät rouwa von Waldheim ja Emilie uudestaan sairaan luona. Hän oli sillä ajalla suuresti toipunut. Diwalliset lääkkeet ja rawitsewa ruoka oliwat ihmeteltävästi jouduttaneet hänen terwehtensä palajamista. Hän oli jo jättännyt wuoteen ja istui nyt penkillä pöhdän ääressä neuloen. Heti, huomattuaan rouwa von Waldheim'in tulon, riensi hän häntä vastaan ja kiitollisuuden khyneleet kostuttiwat hänen poskiaan. Hän ei woinut löytää sanoja, joilla olisi kiitollisuutensa ilmaisnut. Rouwa von

Waldheim istuutui pöydän toiseen päähän ja aloi myös neuloa, ensin annettuaan Emiliele luvun Kirstin seurassa mennä pieneen puutarhaan, mikä mökin luota ulottui aina joen rantaan saakka ja jonka omisti Koskisten isäntä.

Uitien haastellessa menneistä ajoista, leikkivät tytöt puutarhassa. Kirsti toi sinne keshun karitsansa, josta Emilie suuresti riemuitsi. Suuressa kaupungissa syntynyt ja kasvanut kun oli, ei hän ollut lampaita nähnyt juuri muualla kuin kumakirjansa lehdillä; koskaan ei hän ollut sitä niin läheltä nähnyt. Karitsa salli Emilien taputella itseään, söi hänen kädestään pieniä, wiheriäisiä lehtiä joita hän oli poiminut ja juoksi hänen jälessään tahtoen lisää. Tyttö oli kerrassaan ihastunut. Hänen hartain toivonsa oli saada myös omistaa tällöinen karitsa; hän oli toki fiksi säweä ett'ei Kirsti woinut huomata mitä hänen mielessään liikkui. „En“, ajatteli hän, „en millään muotoa tahtoisi riistää Kirsti-rukalta hänen ainoaa iloaan.“

Kun rouwa von Waldheim ja Emilie olivat lähteneet kotiin, kertoi Kirsti äidilleen miten paljon Emilie oli pitänyt karitsasta. Silloin sanoi äiti: „Kuulehan, lapseni! Emilie ja hänen äitinsä ovat olleet sängen hyviä meitä kohtaan. Ilman heidän apuaan lepäisin minä jo ehkä haudassa ja sinä olisit äiditön. Welvollisuutemme on osoittaa tykymme mukaista kiitollisuutta. Sinä woi-

fit nyt valmistaa Emiliele suuren ilon, — mutta minä pelkään että se tuntuisi sinulle liian vaikealta. Mutta jos sinun sijassasi olisin, tietäisin kyllä mitä tekisin.”

„Lahjoittaa hänelle karitsani!” huudahti Kirsti äkkiä. „Voi, sen teen! Jo varhain huomenna saa hän sen. Emilien äiti on lahjoittanut minulle takaisin rakkaimman mikä minulla on elämässä, — sinun, rakkaan äitini! Entkö sitte ilolla lahjoittaisi Emiliele sitä, jota lähinnä sinua enimmäkseen rakastan, — pikku karitsaani!”

„Minua ilahuttaa”, sanoi äiti, „että sinulla on kiitollinen sydän. Se on suuremmasta arvosta kuin jos koko karitsa olisi tehty pelkästä kullasta ja sinä saisit muuttaa sen rahaksi.”

Äiti otti esille pienen kaistaleen punaista silkki kangasta ja muutamia liistareita. Hän alkoi heti silkistä valmistamaan kaulapantaa karitsalle ja liistareiden avulla wiirustelemaan Emilien nimeä. Emilie oli äskettäin lahjoittanut Kirstille siewän kaulahuiwin, jonka yhteen kulmaan alkufirjaimet Emilien nimeen olivat sinisellä silkki-langalla somasti neulotut. Nämä firjaimet olivat hänellä mallina, eikä hän aikonut mennä lewolle ennenkuin työ olisi tehty. Kirsti piti hänelle uskollisesti seuraa, pujotti langaa neulan silmään, walitsi kauniimmat liistaret ja ojensi ne äidilleen. Wihdoin puoliyhön tienoissa oli wiirustelma valmis ja Kirsti oli tästä kauniista, onnis-

tuneesta työstä niin iloissaan, ett'ei woinut saada unta silmiinsä.

Namun waljetessa riensi tyttö karitsansa kanssa purolle ja tuhlaasi siellä viimeisen saippuan palasensa saadakseen pikku eläimen niin puhtaaksi kuin suinkin. Se muuttui myös melkein lumiwalkeaksi. Äiti sitoi nyt karitsan kaulaan neulomansa siwän kaulaimen. Kultafirjaimilla ja muilla loistawilla koristeilla kaunistettu tummanpunainen silkkinauha näytti lumiwalkean, kiharan willan sekaan wajonneena sängen somalta. Kirsti ja hänen äitinsä katselivat sitä ihastuksella, eivätkä herjenneet ylistämästä kaunistasta karitsaa.

Kirsti lähti heti viemään sitä linnaan. Hän meni ensin keittiöön wanhan keittäjättären luo, joka aina oli osottanut ystäwyhttä häntä kohtaan. Tyttö pyysi häneltä neuwoa miten parhaiten woisi lahjansa antaa. Wanhus ihastui suuresti kauniiseen karitsaan ja kiitteli Kirstin näppärää oikua ilahuttaakseen pikku neitiä. Hän otti karitsan mukaansa ja aukasi hiljaa sen huoneen owen, missä herraswäki oli. Rouwa von Waldheim istui awonaisen ikkunan ääressä ja neuloi; Emilie luki ääneen erästä firjaa. Kumpifin oli niin työhönsä kiintynyt, ett'eivät sitä huomanneet. Silloin työnsi keittäjätar äkkiä karitsan sisään owesta, sulki sen warowasti ja riensi takaisin keittiöön.

Rouwa von Waldheim ja Emilie eivät olleet mitään hawainneet. Karitsa seiso ihan ääneti

owen edessä, katseli hetkisen ympärilleen ja alkoi viimein määkiä. Silloin nosti Emilie filmänsä ja huudahti: „Hei, karitsa on täällä!“ Hän otti vähän leipää aamiaispöydältä, joka vielä seisoi tyhjentämättä, ja ojensi sen karitsalle ja pieni eläin rukka, joka ei ollut mitään suuhunsa saanut useamman tuntiin, juoksi heti syömään hänen kädestään. Tästä Emilie suuresti iloitsi. Karitsa näytti hänestä nyt kahta kertaa kauniimmalta kuin edellisellä päivänä ja kun hän huomasi kullatut kirjaimet, jotka viittasivat hänen nimeensä, hymärsi hän heti että karitsa oli aijottu hänelle lahjaksi, josta hänen ilonsa vielä lisääntyi.

„Kuinka hyvä Kirsti onkaan“, sanoi hän, „kun antaa minulle rakkaimman lelunsa! Tuskin tohdin sitä vastaankaan ottaa. Mikä on sinun mielipiteesi, äitini?“

„Sinun täytyy vastaanottaa se“, vastasi hänen äitinsä, „muuten ehkä saattaisit tuon kiltin lapsen apeamieliseksi. Kyllä minä koetan jollakin muulla keinoin korvata hänen vahinkonsa.“

Emilie riensi nyt keittiöön kutsumaan sisään mansikastyttönsä. Kirsti olisi heti poistunut, waan keittäjätar oli pidättänyt häntä. Emilie ei tahtonut mitenkään saada tyttöä sisään äitinsä luo.

Rouva von Waldheim oli sillä wälin piirongistaan ottanut esille karitsan kuwalla warustetun kultarahan. „Sinulla on sangen kiitollinen sydän, lapseni!“ sanoi hän, kun Kirsti postet punoitta-

wina Emilien kanssa astui sisään. „Olet antanut tyttäreni lahjan, jota hän ei kultaankaan vaihettaisi. Ota tämä kultalammas pieneksi vastalahjaksi.“

Kirsti heltyi niin tästä vastalahjasta, että tuskin kykeni kieltävää vastausta antamaan. Mutta se olisi syvästi häntä loukannut, jos hän olisi antanut palkita kiitollisuuttaan. Hän tihmistyi kerrassaan ja silmänsä tähttyivät kyhneleillä. „Ei, ei, teidän armonne hyvä!“ ratkesi hän puhumaan, „en voi mitenkään rahaa vastaan ottaa. Silloin kufistuisi koko iloni. Niin oastaan puhtain, sydämellinen kiitollisuus on saattanut minut taritsemaan neiti Emiliele karitsani pienenä, vähäpätöisenä lahjana, ja minun on mahdoton ottaa vastaan moninkertaista maksua.“

Kaikista rukouksista huolimatta pysyi tyttö lujasti päätöksessään; hän ei ottanut vastaan minkäänlaista lahjaa. Tämä näin köyhässä lapsessa ilmenewä woitonhimottomuus miellytti rouva von Waldheimia vielä enemmän kuin tuo hänen tyttärelleen omistettu kaunis, maaseudullinen lahja.

„Hyvä“, jatkoi hän, „tahdon palkita sinua toisella, ajatustapojesi kanssa paremmin sopuissuussa olewalla tavalla. Talon sydämmesi wuoksi saat tästä päivästä alkaen olla Emilien leikkikumppani. Sinun seurassasi ei hän ole waarassa joutua alhaisten ajatustapojen uhriksi. Olet terwetullut tänne joka iltapäivä; saatte fitten työs-

fennellä ja leikkiä toistenne seurassa ja saamme sitte mieltä mitä wast'edes on tehtävä."

Kun Kirsti oli saapunut kotiin ja kertonut mikä päätös linnassa tehtiin, oli äiti sangen tyytyväinen hänen käyntöfseensä. „Näetkö nyt“, sanoi hän, „että käy niin, kuin usein olen sinulle sanonut. Köyhinkin tyttö, jos hän waan pyrkii osotamaan kiitollisuutta ja hyvää käytöstä, voittaa viimein sydämmiä, jotka enemmät pitävät häntä arwossa näiden ominaisuuksien wuoksi, kuin jos hän woisi koristaa itsensä kullalla ja helmillä. Rikkain ja ihanin tyttö sitäwastoin — ellei hän muuta ole eikä omaa mitään sisällistä arwoa — ei voi wälttää saamasta viimein osakseen oikeudenmukaista hlönkatsetta, ja hyvien ihmisten wilpitöntä rakkautta sekä kunnioitusta ei hän tule milloinkaan nauttimaan. Hywyys, hywyys on ainoa, joka saattaa meidät todellisesti iloisiksi, rikkaitiksi ja rakastettawiksi.“

V.

Munkalainen esiintyy.

Tuosta kullankirjatusta laulaimesta, jota karitsa kantoi, hawaitti rouwa von Waldheim että

Rosalie oli hyvin perehtynyt hienompiin käsitöihin. Mutta hän ei ollut pitkiin aikoihin tätä taitoa harjoitellut, syystä kun ei kukaan kyläläisistä tarvinnut sellaisia töitä, jonka vuoksi hän saikin tyytyä pelkkään kutomiseen ja saumaompeleluun. Rouva von Waldheim hankki hänelle vast'edes paljon työtä ja toimittipa vielä tilauksia muiltakin paikkakunnilta. Täten sai tuo köyhä leski ei ainoastaan tarpeellisen toimeentulon, vaan myös tilaisuuden usein käydä linnassa.

Syhnä rouva von Waldheimin hyvyhden osoitukseksi Rosalieta kohtaan oli ensi alussa sääliwäisyyden tunne, mutta lähempi tuttavuus muutti sääliwäisyyden vähitellen kunnioitukseksi. Seurustelu Rosalien kanssa alkoi tuntua warsin huwitawalta. Kummasteltiin suuresti mitenkä aatekirouwa saattoi kohdella köyhää sotilaan leskeä kuten ystävää ikään. Mutta rouva von Waldheim wastasi hymyillen: „Ettekö tiedä, että mieswainajani, urhoollinen majuri, myös oli sotilas? — Suuri se seikka, että miehenikin oli sotilas ja kuoli kuten hänenkin miehensä isänmaan puolesta taistellessaan, on lisännyt minussa myötätuntoisuutta häntä kohtaan. Elämänvaiheissamme ilmenewä yhtäläisyys läheni meidät. Molemmat olemme leskiä, kumpikin olemme paljon kärsineet ja kummallakin on tytär. Nämä ovat yhdenikäisiä ja pitävät paljon toisistaan, ja jos Emilieni tulee yhtä jalomieliseksi kuin Kirsti on, ja jos Emilien

äiti on yhtä hyvä ja ylevä kuin Kirstin, niin olen warsin tyhnyväinen. Ulkonaiset olot tosin määräväät ihmisen aseman yhteiskunnassa; mutta ainoastaan todellisesti jalo sydän osoittaa hänen oikean arvonsa. Tämä köyhä vaimo on niin faino, niin lempeä, niin wilpitön, niin kärsimysten karkaisema ja hänen sydämensä on niin hurskas, mutta samalla myös niin järkewä ja siwis-tyhnyt, että tunnen itseni kunnioitetuksi hänen ystävyydestään.

Rouwa von Waldheim alkoi yhä enemmän kunnioittaa köyhää ystäväarttaan. Joka sunnuntai hän käwi kirkossa eikä milloinkaan lähtenyt kotiin ensin pistäntymättä Rosalien matalassa asunnossa. Kirsti, joka joka päivä käwi linnassa, sai usein käskyn kutsua äitinsäkin mukanaan, ja pian nähtiin kumpikin joka iltapäivä kartanossa. Rouwa von Waldheim ja Emilie, Kirsti ja hänen äitinsä istuivat saman pöydän ääressä ja työskentelivät muutamia tuntia ahkerasti, walmistellen monenmoisia kauniita ompelutöitä. Senjälkeen istuivat Rosalie ja rouwa von Waldheim vielä hetkeksi teepöydän ääreen ja Emilie ja Kirsti saivat kumpikin woileiwän ja maitolajinsa. Illalla lähtiwät he tawallisuuden mukaan yhteiselle käwelyretkelle.

Gräänä kauniina kesäiltana ohjasivat he kulkunsa tammistoon, joka sijaitsi linnanwuoren juurella. Useita hyvin säilyneitä, warjoisia käytäwiä

risteili metsässä; siellä täällä houkutteli mukavasti laitettu istumapenkki levähtämään ja ihailemaan kesäillan tyyntä rauhaa. Päivä oli ollut hywin kuuma, iltakin tuntui vielä sangen helteiseltä. Rouva von Waldheim istahti seuralaisensa, Rosalien kanssa eräälle kallionkylkeen hakatulle kivi-penkkille, jota muutamat tammet varjosivat. Tämä penkki oli hänen lempipaikkansa, sillä näköala siitä oli mitä ihanin.

Lapsset poistuiwat vähän edemmäksi, kantaen kumpikin pientä koriaan. Oli juuri käydessä se aika, jolloin waaraimet ovat kypsä, ja Emilie oli aina toivonut itse saavansa poimia muutamia. Kirsti vei hänet sellaiselle paikalle, joka oli milt'ei kokonaan wattupensaiden peitossa. Tytöt poimivat suurella innolla, samalla kun he wirtistiwät itseään tuoksujilla hedelmissä. Väliin huusi toinen, väliin taas toinen: „tule tänne, täällä on vielä suurempia, täällä on vielä parempia marjoja“. Parhaimmat oliwat he päättäneet wiedä Emilien äidille. Karitsa, joka seurasi heitä, juoksi paikasta toiseen, syöden milloin tuoretta ruohoa, milloin pensaiden pieniä lehtiä ja oli sillä aikaa poistunut jotenkin kauwaksi.

Samassa hawaitsi Emilie wieraan nuorukaisen, joka taputteli karitsaa ja tutki mitä suurimmalla tarkkuudella sen kaulassa olevaa nauhaa. Tytöt kiiruhtiwat heti paikalle; he pelkäsiwät hänen tahtowan anastaa kaulaimen, tai ehkäpä ken-

Karitsa.

ties itse karitsan. Kun nuorukainen kuuli heidän lähestyvän, kohotti hän päätään. Kaswonsa olivat kauniit ja helevät, yllään kantoi hän wiheriää kesäpukua ja päässä oli hänellä olkihattu. Kummastellen katseli hän Emilietä ja ihala tunnelma liikkui hänen sydämessään. Wihdoin otti hän hatun päästään.

„Suokaa anteeksi, neitini“, sanoi hän nähdessään Emilien käynnän lewottomaksi, „en aikunut mitenkään wahingoittaa karitsaa, joka nähtävästi kuuluu teille. Tahdoin waan tarkastella niitä kirjaimia, jotka ovat neulotut sen kaulaimen. Ovatko ne ehkä teidän nimenne alkukirjaimet.

„Ovat“, wastasi Emilie kummeksien; „nämä kolme kultakirjainta ovat nimeni alkukirjaimet. Nimeni on Emilie von Waldheim ja tässä on E. v. W.“

„Emilie! Emilie!“ huudahti nuorukainen khyneleet silmissä.

Emilie pelästyi hänen kiwauttaan. Hän luuli hänet heikkomieliseksi ja tunsi pelkoa hänen läheishydessään. „Tule!“ sanoi hän Kirstille, tarttuen häntä käteen ja aikoi poistua. Mutta nuorukainen talttui jälleen.

„Pyydän teitä wiipymään vielä hetkinen“, jatkoi hän lewollisemmin ja ojensi Emiliele kultasormuksen. „Tässä on sormus, jossa on samat kirjaimet. Näettekö: E. v. W. Senwuoksi kat-

selin kaulainta niin tarkkaavaisesti. Sillä ken tämän formuksen on omistanut, siitä pitäisi minun saada selkoa. Mutta", lisäsi hän surullisesti, „teille se ei ole woinut kuulua. Kirjaimien wieresjä on vuosiluku 1786. Toiwoni raukeaa. Di, silloin te ette vielä ollut syntyntykään!"

Emilie wastasi: „Mikä on sama nimi kuin minulla. Hänen nimensä on myös Emilie von Waldheim."

„Mitenkä!" huudahti nuorukainen uudestaan liikutuksen waltaamana. „Oliko se mahdollista? Voi, ehkä on teidän äitinne omistanut tämän formuksen. Voitteko opastaa minua hänen luokseen?"

„Mielelläni", wastasi Emilie. „Hän on tuskin parin sadan askeleen päässä tästä. Oskaa hyvä ja seurakkaa minua." He lähtivät. Nuorukainen käwi Emilien wajemalla puolella; Kirsti tuli karitsan kanssa wähän jälempänä.

Lähestyessään kiwipenkkiä, seisahdtti nuorukainen jonkun matkan päähän ja tarkasteli ääneti rouwa von Waldheimia hekkisen. Kaswonsa kalpeniwat ja käsi, joka formusta piteli, wapiji kowasti. Hän rohkaiji toki mielensä, astui lähemmäksi, kumarji kunnioittawasti, kertoi lyhyesti hawaitsemansa eriskummallisen yhtäläisyyden kysymyksessä olewien kirjaimien wälillä, ja antoi formuksen.

Rouva von Waldheim otti sen formiensa väliin, heitti filmähksen siinä olewiin kirjaimiin, huudahti kowasti ja olisi waipunut maahan, ell'ei Rosalie olisi häntä tukenut.

„Sumalani! Mitä tämä merkitsee?“ puhkesi hän toinnuttuaan puhumaan. „Tämähän on mies-wainajani kihlasormus. Katsokaa, tämä sormus, jota kannan sormessani ja jonka sain häneltä morsiamena ja jota siitä saakka aina olen kantanut, on ihan samannäköinen, wähän pienempi waan. Oi, puhukaa, puhukaa! Mistä olette saanut tämän sormuksen? Kuka olette? Ketkä ovat vanhempanne?“

Nuorukainen käwi vielä kalpeammaksi ja kaikki jäsenensä wapiuivat. „Isäni“, hän sanoi, „ammuttiin sodassa. Äitini oli komea nainen, kantai mustaa pukua ja itki aina kowin. Pieni sifari oli minulla myös, nimeltä Emilie. Äitimme matkusti meidän kanssamme Keinin yli. Wene joutui haaksirikkoon. Olin silloin neljänwuotias lapsi, kun minut aalloista pelastettiin. En ole senjälkeen kuullut hiiskaustakaan äidistäni enkä sifarestani. Tämä sormus ja muutamat muut pikkukapineet olivat eräässä pienessä waatemyytyksessä, joka sifälsi minun waatteitani ja jotka siis julistettiin minun tawaroiksi. Muuten en tiedä niin mitään kertoa vanhemmistani enkä isänmaastani. Nimeni on Kaarle.“

„Kaarle!“ huudahti rouwa von Waldheim sulken nuorukaisen syliinsä, „sinä olet minun poikani! Oletpa todellakin! Oletthan isäsi kuwa! — Jumalani, miten ihmeelliset ovat sinun tiesi!“ jatkoi hän katsahtaen ilokhyyneleet filmissä taiwasta kohden. Senjälkeen syleili hän uudestaan poikaansa ja kostutti häntä khyneleillään. Nuorukainen oli niin hämmästynyt, ettei woinut puhua muuta kuin: „Äitini! Äitini! Jumalani! Hyvä Jumala!“

Emilie seisoi nojaten Kirstiin itkien ja wäpisten. „Emilie!“ huudahti hänen äitinsä wiimein; „Emilie, tässä on weljesi! Kaarle, tämä on sijaresi! Oi, lapseni, syleilkää toisianne!“

Kaarle sulki sijarensa itkien syliinsä sanoen: „Hyvä, rakas sijareni! — Suuri Jumala! Minkä riemun oletkaan minulle lahjoittanut, — kun näin äkkiiarwaamatta löydän sekä äidin että sijaren!“

Emilie ei myöskään khyneleiden wuoksi woinut muuta kuin sopertaa: „Weljeni, rakkahin weljeni!“

Kaikki kolme olivat niin onnelliset ja oli heillä niin paljon toisiltaan kyseltävää, että milt'ei unohtiwat koko muun maailman. Murinkokin oli jo painunut tammien taakse ja pimeys oli heidät yllättämäisillään, waan he eiwät sitä huomanneet. Rosalie huomautti wiimein, että olisi lähdeittä

kotiin. Rouwa von Waldheim lähti nyt kotia koiden känden käsi kädessä lastensa kanssa; Kirsti ja hänen äitinsä seurasiwat heitä.

VI.

Kaarlen kertomus.

Rouwa von Waldheim toimeenpani juhlallisen aterian, Emilie lewitti pöydälle hienon, huikean valkean pöytäliinan, ja kahdessa hopeaisessa kynttiläjalassa seisowat wahakynttilät lisäsivät vielä ruokapöydän komeutta. Kaarle istahti äidin ja sisaren väliin; Rosalien ja Kirstin täytyi myös asettua pöytään. „Sillä“, sanoi rouwa von Waldheim, „ilman teitä ja teidän karitsaanne en olisi Kaarleani takaisin saanut!“

Kaarle, ollen matkasta suuresti nälissään, söi mitä parhaimmalla ruokahalulla, mutta äitinsä ja sisarensa eivät woineet häntä katsellessaan tuskin palastakaan maistaa. Rysymys seurasi toista. Aterian jälkeen pyhettiin häntä kertomaan vaiheensa ihan alusta loppuun, johonka hän myös mielellään suostui.

„Lapsuuteni ja nuoruuteni vuodet“, hän alkoi, „olen tähän saakka viettänyt erään toisella puolella Keiniä asuwan kunnioitettavan pastorin luona, nimeltä Engelhart, aina siitä hetkestä asti kun minut wdestä nostettiin. En tietäisi tuskin mitään ensimmäisistä lapsuuteni ajoista enkä rakkaista vanhemmistani, ell’ei tämä mies niin monasti olisi puhunut minulle siitä, minä minä pienenä neljänwuotijena lapsena olin khyennyt kertoamaan, tullessani hänen luokseen. Haaksirikkoakin tuntuu minusta unen-näöltä. Mutta pastori, joka asui aiwan lähellä sitä paikkaa, missä onnettomuus tapahtui, ja joka koetti hankkia mitä tarkempia tietoja kaikesta, mikä minua koski, on usein kuwaillut minulle sen kauhistuttawan illan ja sitä seuraawan hirwittävän yön. Niilläkin seuduilla oli häwittäwä jota haalinut kokaan kaikki kauhistuksensa. Kaksi kylää oli sytytetty tuleen ja korkealle ilmaan kohoawat liekit lewittiwät punertamaa waloaan loitolle yli seudun, walaiusten pilwiä taiwaalla ja kamalasti punaten wirran laineita. Häwinnyt armeija pakeni wirran yli; woittajariensi huimaa wauhtia jälessä. Tuntui kuin jos peloittawa myrsky olisi tulossa, niin wahwasti jymisiwät tykit ja kiwäärinlaukaukset kuuluuivat jo aiwan läheltä. Kokonaisia perheitä, vanhempia ja lapsia oli, muutamat hewosilla, toiset jalkapatikassa kulkien, paenneet sinne, tietämättä minnekä olisimat menneet. Ahdinko ja epätoivo oli-

wat sanomattomat. Myöskin pastorin talo oli täynnä pakolaisia, ja hän itse puuhaili wäsymätönä, lohduttaen ja wirwoittaen jokaista. Samassa kuului kowaa ja pikaista kolkutusta portilta. Hän kiiruhti aukaisemaan ja — hänen edessään seisoi sotilas kantaen pientä, itkewää poikaa sylissään. — Minä olin se poika!”

„Jumalan nimesä, herra pastori“, puhui tuo kunnan mies, „armahatakaa tätä lapsiraukkaa ja pitäkää hän luonanne. Pelastin hänet wirrasta. Tämä märkä mytty sijältää pojan vaatteita sekä muutamia muita pikkutawaroita. Ottakaa kaikki thyni huostaanne, — minun tähtyh päikällä täältä pois.“ — Hywäshämmäinen papismies nosti minut hellästi syliinsä; sotilas syöksyi ulos huudahtaen mennessään: „Jumala teidät palkitkoon! Hywästi!“ —

Pastori sai houkutelluksi minulta sen werran tietoja, että isäni, joka oli ollut upseeri, oli kaatunut sodassa, ja äitini pienen sijareni kanssa hukkunut, paetessaan wirran yli. Tokko äitini ja sijareni mahdollisesti olisivat tulleet pelastetuiksi näin hirmuisesta kuolemasta, sitä alkoi hän nyt ahkerasti udella. Niin pian kuin suinkin lähti hän hankkimaan selwitystä tähän kaikkiin naapurikyliin. Hän kohtasi myös muutamia pakolaisia, jotka olivat olleet samassa weneessä kuin mekin ja pelastuneet. Urwonannolla ja sääliwäisyyhdellä puhuiwat kaikki tästä kowaa kokeneesta upseerin-

leskestä, waan kufin oli sitä mieltä, että hän warmasti oli pikku tyttönsä kera löytännyt hautansa Rein-joen pyörteisissä. Uinoastaan jotkut harwat niistä, jotka oliwat olleet tässä haaksirikkoon joutuneessa purressa, oliwat kowasti taistellen aaltojen kanssa päässeet takaisin sille rannalle, josta oliwat lähteneetkin. Pidettiin milt'ei mahdottona, että joku mufa olisi woinut saawuttaa wastakkaisen rannan. Pastori ei kuitenkaan kadottanut kaikkea toivoaan, waan hän ei woinut heti tiedustelujaankaan jatkaa, sillä yhteys Reinin rantojen välillä oli jodan wuoksi pitkiksi ajoiksi katkaistu. Ja kun myöhemmin taas woitiin saada tietoja toiselta puolelta, wakuuttiwat kaikki, ett'ei missään oltu nähty sen näköistä naista, millaiseksi upseerinleski oli ferrottu, jonka wuoksi hän siis warmasti pidettiin kuolleena."

„Jhmisrakas kaswatusisäni piti minut luonaan ja kaswatti minua. Hän oli wanhanpuoleinen, sangen ystävällinen mies, oikea lastenystävä. Lapsuuteni olisi tuskin muuallakaan ollut onnellisempi. Hänellä oli aina jokin iloinen, lempeä sana huulillaan, sekä osasi ohjata minua pienimmänkin wiittauksensa kautta. Sillä waikka hän osoittikin minulle mitä suurinta ystäwyhttä, oli hänen kohtelunsa kuitenkin niin wakawaa ja armokasta, että sywästi kunnioitin häntä, eikä mikään olisi woinut saattaa minua rikkomaan hänen määrähjiään.

„Ensi työkseen alkoi hän opettaa minulle uskontoa. Kaikki mitä hän puhui, oli niin selvää ja sydämestä lähtevää, että pian aloin hartaasti rakastaa Jumalaa ja Wapahatajaani. Hän opetti minut myös lufemaan ja firjoittamaan sekä koetti vielä ohjata minua latinankielessäkin, koska hän luuli löytäneensä minussa hyviä ymmärryksen lahjoja. Lueskelimme yhdessä latinalaisia firjoja, joista hän walitsi kauniimmat, minun ikääni soveltuwat kohdat. Sitten tähtyi minun firjallisesti kääntää lufemani paikfat. Näin kokoontui minulle wähitellen useita omin käsin puhtaasti ja kunnollisesti firjoitettuja wihkoja, jotka kaikki hän fitoutti. Tämä tuotti minulle suurta iloa ja sen oheffa opin myös tähdellisesti käfittämään jokaista latinalaista firjaa, jonka sijältö ei ollut käfityshyhyäni ylempänä. Myöhemmin antoi hän minulle vielä opetusta freifankielessäkin.“

„Pientä, fiewää asuntoaan ympäröi kaunis hedelmä- ja kyökkitarha. Kun olimme lufeneet tunnin tai pari, lähdimme puutarhaan, jota hän itse hoiti, ja jossa toimesfa minun tähtyi olla hänelle apuna. Tämä työ oli ajanwietteenä lufemisen jälkeän. Talwifin ja muulloinfin kun jätui olemaan fateinen ilma, käytti hän joutohetfensä piirustelemiseen, jossa taidossa hän olifin warfin etewä. Vielä ofafi hän pastellimaalausfatin fiihen määrään, että tuntijat wakuuttiwat hänen taulunfa wetämän wertoja parhaimmille

sen laatuille taideteoksille. Minulla oli myös palawa halu oppia piirustamaan ja maalailemaan; mutta tätä sain harjotella waan silloin, kun olin ollut erittäin tarkkaawainen ja ahkera lukemisessa; tämä oli siis ikäänkuin pieni palkinto. Ja hänen oivallisen ohjauksensa avulla edistyin hiukkasen tässäkin taiteessa. Näin wieri päivä toisensa perästä hyödyllisissä ja huwittawissa työskentelemissä; olin aina iloinen ja niin onnellinen kuin lapsi wanheppainsa kodissa suinkin olla woi."

"Sodan ahdistukset ja sen seuraukset tuottiwat myös pastorille paljon kärsimyksiä. Majoitukset ja sen semmoiset maksoiwat hänelle melkoisia summia; kolme kertaa ryöstiivät wiholliset hänen talonsa miltei tyhjäksi. Tämä huolestutti häntä enimmin juuri minun tähteni, sillä hän oli usein wakuuttanut tekewänsä minusta lukumiehen. Ja waikka hänen tulonsa oliwat jotenkain pienet, oli hän kuitenkin säästäväishyhdellään ja wähän waatiwalla elantotawallaan koonnut sen werran omaisuutta, että olisi woinut lähettää minut yliopistoon. Waan nyt ei se enään käynyt päinsä; hän itse oli sodan kautta joutunut hywin tukalaan asemaan."

"Wielä oli hänellä toki elossa muuan korkeassa arwossa pidetty nuoruudenystävä, joka asui Wienissä, ja tällä taas oli useita ystäviä oppineiden ja aateliston piireissä. Tälle herralle kirjoitti hän kirjeen ja kysyi, josko hän woiisi wal-

mistaa eräälle köyhälle nuorukaiselle, jolla olisi sekä halua että taipumusta opiskeluseen, tilaisuutta siihen. Pian saapuiin myöntävä wastine, jossa tämä ystävä lupasi avosylin vastaanottaa minut taloonsa ja yhä edespäinkin pitää huolta minusta. Vielä sanottiin kirjeessä, että minun wiipymättä tulisi lähteä matkalle, koska minun siellä tulisi suorittaa ylioppilastutkinto."

"Muuan kauppias, joka usein kävi kaswatusisäni luona, walmistautui samaan aikaan matkalle sinne päin ja tarjosi minulle wapaan kyydin. Kun täten sain kulkea melkein puoli tietä mukawissa wauuissa, suostuin tietysti kiitollisuudella hänen tarjoukseensa."

"Namuhetki, jolloin sanoin jäähyväiset rakkaalle kaswatusisälleni, on ijäti säilyvä muistisani. Tuo kunnioitettava, harmaahapsinen wanhus, jonka kalpeilla kaswoilla ilmeni pelkkää hurskautta ja hywyttä, painoi minut rintaansa wästen ja kostutti minua kyyneleillään. "Rakas poikani", hän sanoi, "nyt on siis tullut se hetki, jolloin sinun täytyy lähteä maailmalle. Meidän hiljaisessa syrjäkylässämme ja minun talossani olet, Herralle kiitos, nähnyt ja kuullut enemmän hywää kuin pahaa. Suuressa kaupungissa, minne nyt lähdet, ovat olot ja elämä kokonaan toisellaiset. Saat kyllä kodin kunnioitettawan henkilön perheessä ja olet sitäpaitfi myös kohtaawa muita fin hywia ihmisiä; mutta saat myös nähdä huo-

nojakin esimerkkejä ja kuulla paljon kemytmielisyyttä ja raakuutta. Oi, Kaarle — älä unhoita varoituksiani — älä tartu houkutuksiin, vaan pyhä ylevämielisenä nuorukaisena. Pidä etupäässä pyhä uskontomme kaikkia muita kalliimpana. Se on kallein aarre, jonka omistamme täällä maan päällä ja kuolemattomalle sielullemme taiwaallinen ravinto. Ole hartaudella ja kunnioituksella läsnä yhteisessä jumalanpalveluksessa ja pyhitä myös asuntosi hartauden temppeliksi. Muista alati, että Jumalan silmä näkee sinut kaikkialla; pakene kirkon tahdot, niin olet kuitenkin Hänen kasvojensa edessä. Käänny Hänen puoleensa hädän hetkellä; turvaudu Häneen. Älä koskaan hyljää Häntä, niin ei Hän myös milloinkaan luovu sinusta."

"Tulet myös kohtaamaan sellaisiakin henkilöitä, jotka pitävät pyhän uskontomme pilkkana ja sitä halveksivat. Inhoa heitä. Joka seuraa ja tutkistelee kristinopin opetuksia, hän tuntee sydämessään niiden olevan Jumalalta. Tämän olen tullut huomaamaan seitsemänkymmenen vuoden kokemuksesta."

"Karta pahuutta ja kuuntele alati omatuntoosi ääntä. Vältä niiden seuraa, jotka ilkkuen lausketelevat piloja siivehdestä ja harjoittavat pahetta paremman huvin puutteessa; pakene heitä kuin jos olisivat he ruton saastuttamat. Sellaiset löyhämieliset käsitteet ovat houkutelleet jo kyllin

monta kukoistawaa nuorukaista nauttimaan synnin tuottamaa hetkellistä riemua ja täten valmistaneet heille ennenaikaisen haudan. Säilytä sydämmesi puhtaana ja saastuttamattomana, niin säilytät samalla poskiesi raittiin punan, silmieksi puhtaan kiillon, omantuntoxi rauhan ja sielusi riemun. Ensimmäinen filmäys sinuun, jos ferta vielä näemme toisemme, ilmaisee minulle oletko hyvä ja turmestumaton."

"Täytä wäsymättömällä innolla wirkaasi kuuluvat welvollisuudet. Tiedemiehen toimi on jalo ja ihana. Joko sitte antaudut lakimiehen, opettajan tai papin uralle, niin on joka tapauksessa osa kanssaihmiestä menestyksestä juuri sinusta riippuwa. — Sehän oliji kerrassaan kauheaa, ell'et todenperäisesti harrastaisikaan walitsemaasi tiedettä, waan sen sijaan että sinun etupäässä tuliji edistää ja walwoa heidän onneaan ja menestystään, kykenemättömyhdesäsi olisit synnä heidän turmioonsa. Oppiwuodet ovat kylwöwuodet; älä anna tämän kalliin ajan rientää ohitse käyttämättä sitä hyväksesi; jos sen teet, silloin saat turhaan wartota ilahuttawaa leikkuaikaa. Khläsjämme olet nähnyt, miten maamiehen täytyy työkennellä, nousta warhain aamulla wuoteeltaan, kärsiä päiwät pitkät sekä wilua että hellettä ja käyttää kaikki woimansa ei ainoastaan oman elatufensa eteen, waan myös suorittaakseen niitä weroja, mitkä owat wälttämättömät oppineiden luok-

kien ylläpitoon. Työskentele siis yhtä ahkerasti, jotta sinäkin kerran voisit vaikuttaa jotakin heidän hyväkseen, jotka meille niin paljon hyvää tekewät, etkä tulisi heille mitättömäksi rasitukseksi, vaan siunaukseksi."

"Mutta jonkin wiattoman wirkistysketken voit kyllä joskus suoda itsellesi, kun et waan anna huwin walloittaa sydäntäsi. Joka rakastaa aistillisia nautintoja, kuten juoppoutta, tanssia, fortinhöntiä ja muuta sellaista, hänestä tulee himojensa orja ja niinmuodoin huono ihminen, ehk'ei hän juuri mitään ilmeistä rikostakaan tee. Hiljittämätön taipumus tällaisiin huwituksiin hävitää sydämmestämme kaiken sen tunnelman, mikä todella on suuri ja jalo, hyvä ja ihanteellinen, ja tekee meidät kykenemättömäksi ottamaan osaa ylewämpiin nautintoihin."

"Niin, rakkahin poikani! Ehkä tämä on viimeinen kerta kun näemme toisemme. Olen kohta seitsemänkymmenen wuotias, niinmuodoin siis milt'ei haudan partaalla. Kokemusta, maailman- ja ihmistuntemusta on sinun myöntäminen minulla olewan. Ja mitäpä siitä woittaisin, jos sinulle walehtelisin? Usko siis mitä olen puhunut ja koeta pysyä hyvänä ja jalona! Sillä jos olet hyvä, lankee se kaikki omaksi eduksesi, ja sinä saat tulewaisuudessa poimia runsaita siunauksen hedelmiä. Mutta jos taas alkaisit elää huonosti ja pahantapaisesti, niin silloin rikot enimmin juuri

omaa itseäsi vastaan; siis sinun on wahinko, sinua kohtaa turmio. Kaarle hyvä! Oi, pysy sellaisena kuin nyt olet!" —

Tuo kunnan wanhus otti nyt piirongistaan esille kaksi kultarahaa, ainoat mitkä olivat jälellä. Voi, hän oli jo käyttänyt kaikki rahansa saadaikseen minut tarpeelliseen kuntoon ja antaakseen minulle wälttämättömät matkarahat. Nyt ojensi hän minulle nämä kultarahat sanoen: „Vastaanota vielä nämä wähäpätöiset rahat, poikani, kenties tulet niitä tarwitsemaan, ja tässä on vielä jotain, joka on suuremmasta arwosta kuin kulta — uusi testamentti! Enempää en voi sinulle tällä kertaa antaa. Mutta aseta elämäsi tämän pyhän kirjan mukaan ja pysy huraskaana, jalomiehisenä ja hyvänä — niin olet kyllin rikas.“

„Näin puhuttuaan siunasi hän minut wapisewilla käsilään khyneleet silmissä, sulki minut vielä kerran syliinsä, sanoi jäähyväiset — ja minä lähdin sywästi liikutettuna ja ääneen itkien huoneesta.“

Kaarle itki uudelleen tätä kertoessaan; äitinsä, sisarensa sekä muut wuodattivat myös khyneleitä.

„Tuo pappi“, sanoi rouwa von Waldheim, „on kerrassaan jalomielinen henkilö. Niin toimieffaasti ja sydämmellisesti huolehtia köyhän, tuntemattoman lapsen elämästä, uhrata wuosikausia aikaa, waroja ja waiwoja sekä lopuksi lahjoittaa vielä milt'ei viimeisen penninsä saadaikseen hänestä

hyvän ja onnellisen kansalaisen, jünä piilee jotain suurta ja ylevää. Kristillinen uskonto ainoastaan voi saattaa ihmisyydämme niin omaa voittoa pyytämättömäksi ja rakastavaksi, että heimolaisen rakkaudella tahtoo kohdella kaikkia ihmisiä maailmassa.”

VII.

Miten Kaarle oli joutunut Waldheimin tienoille.

Kaarle waikeni hetkeksi ja pyyhki kyyneleensä; sitten jatkoi hän kertomustaan: — „Kauppias, jonka seurassa matkustin, oli kunnan mies ja hauska matkakumppani. Mina oli hänellä jotakin puhuttavaa ja koetti kaikin tavoin saada minua unohtamaan tuon ikävän jäähyväishetken. Milloin kertoi hän jonkun huvittavan kaskun, milloin tuli minun arvata joku arvoitus ja wäliin taas lauleli tai hyräili hän jotain iloista laulua. Joka kylän nimen hän tiesi ja kaupungeissa opasti hän minua kaikkiin sellaisiin paikkoihin, joissa jotakin erinomaisempaa oli nähtävänä. Minoin kolme penin-

fulmaa täältä tähtyi meidän erota; hänen tiensä wei toisaalle. Grotesamme toivotti hän onnea ja Jumalan siunausta toimilleni, kehoitti minua ahferuuteen ja Jumalaan turvaamaan, sekä toimitti vielä matkalaukkuni erään ajurin mukana määräraikkaani, lahjoitti minulle kultarahan, puserji ystävällisesti kättäni ja jatkoi matkaansa."

"Tämäkin hyvästijätö tuntui sangen katkeralta. Olinhan nyt siis erotettu kaitista, jotta tunsin. Jalkapatikassa aloin siis jatkaa matkaani. Istapuoleen osuin kulkemaan tämän metsän kautta, joka ympäröi tätä linnaa. Olin kowin wäshuht, osakki päivän helteestä ja toiseksi en ollut tottunut tällaisiin jalkamatkoihin. Istahdin hetkeksi ruohikolle lepäämään, ja nähdesäni tämän wanhan linnan, joka iltaruskon walossa kohosi metsistyneiden kuffulain yli, sytytti se powessani mitä suloisimman, mutta samalla myös sangen haikeman tunteen. Otin esille paperia lompakostani ja rupejin piirustamaan linnaa.

"Pian kuitenkin kätin taskuuni alotetun piirustuksen. Auringon lasku, metsän äänetön hiljaisuus ja lähenewä yö herättiwät minut unelmistani. Tuntui siltä, kuin olisiwat kaikki minun hylänneet. Voi, ajattelin, yökin on tulossa, enkä vielä tiedä missä sen wiettäisin! Monen penikulman alalla en tunne yhtään ihmistä, ja nyt joudun siis ihan wentowieraiden pariin. Lempeä kaswatusisäni, jonka luota jo olen pitkän matkan

päähän poistunut, on wanha mies — tuskinpa koskaan enään saan nähdä hänen funnianarwoisia kaswojaan! Onia wanhempiani olen tuskin tuntenutkaan. Isäni muistan waan ruumiina ja äitini murhepuwussa khyneleet filmisjä.”

„Näitä ajatellesjani tänttyiwät silmäni khyneleillä. Otin esille pastorilta saamani kultasormuksen. Oi, Jumalani! huoahdin, tämän sormuksen owat wanhempiani omistaneet, ja on tämä siis ainoa perintö, jonka owat minulle, orporaukalle, jälkeensä jättäneet. Nuo kolme pientä kirjainta tuossa owat luultawasti alkukirjaimet kalliin isäni tai äitini nimeen, enkä minä tunne edes niitä nimiäkään! Sormusta on kantanut joko isäni, jonka käsi jo aitoja sitten on haudassa tomuksi muuttunut, tai äitini, joka ehkä vielä on elossa. Miin, kenties eli hän — ehkäpä elää hän vieläkin juuri näillä seuduilla, joita nyt waellan.”

„Tämä ajatus liikutti koko woimallaan sydäntäni. Mitä surettawin synkkämielisyys ja samalla mitä suloijsin toivo taistelivat wallasta sydämmejäni. Laskeusin polwilleni, wäentelin käsiäni epätoiwossa ja huusin korkealla äänellä taawaaseen: Oi, hywä Jumala! Sinä yksin tiedät, josko äitini on elossa! Minoastaan Sinä voit jälleen meidät yhdistää, jos niin on. Oi, kenties et olekkaan suotta sallinut tuon sormuksen joutua minun käsiini. Kirjaimet siinä woivat Sinun johdatukseksi kautta helposti löytää äitini. Rakas,

kaiwattu äitini! Jos hän on elossa, pitää hän minua kuolleena, hänen warmu luulonsa on, että pienokaisena hukuin Keinin kuohuihin. Kuinka suuri olisikaan hänen ilonsa, jos nyt, kun olen nuorukaiseksi warttunut, saisi sulkea minut syliinsä! Ja mitä onnellisuus minulle saada nähdä hänen lempeät, äidilliset katseensa, kiittää häntä siitä hyvästä mitä hän on minulle tehnyt silloin, kun en vielä tunnennyt hänen rakkauttaan arwostelemaan enkä kiittämään. Miten sanomattoman onnellinen olisinkaan saadessani nyt osoittaa hänelle kiitollisuuttani ja ruweta hänen wanhuutensa tueksi! Oi, Jumalani! sinä isättömän isä ja leskein turwa! Jos hän elää, niin johdata minut hänen luokseen! Kuule armollisesti lapsellinen rukoukseni ja ohjaa askeleeni hänen tykönsä!”

„Lopetettuani rukouksen ja khyneleet filmissä vielä filmaillessäni puiden oksien wälistä ylös kohden sinertävää taiwasta, kuulin samassa hiljaisista ritinää pensastossa selkäni takana. Katsahdin sinne päin ja huomasin karitsan — ja kulta-
kirjaimet purppuranpunaisella kaulaimella loistiwat filmiini laskeutuwan auringon kirffaassa walossa. Ihmeellinen, selittämätön tunnelma, eriskummallinen wiehätys ja salainen riemu waltasi sieluni. Oli kuin jokin taiwaallinen loiste olisi ympäröinyt ja walaisnut noita kolmea kirjainta; ne loistiwat kuin olisimat olleet kirjastetut. Kuulin tun-
tewani Jumalan läsnäolon; kaikki kufat ja lehdet

ympärilläni ikäänkuin vapisiwat kunnioituksesta Häntä kohtaan. Tuntui kuin olisi joku kuiskanut minulle: Rukouksesi on kuultu! — Ja niinhän se olikin. Tunteeni eivät olleet minua pettäneet. Kuten taiwaasta lähetetty enkeli tuli sijareni paikalle waaleassa puvussaan, jota iltarusko punasi ja mainitsi minulle ensi kerran äitini kalliin nimen. — Näin, armas äitini ja sijareni, on Jumala wiisaudessaan tuonut minut takaisin teidän luokseen!”

„Niinhän se on, rakkaat lapseni“, sanoi äiti sulkien kumpaisenkin sylinsä. „Hän on jälleen yhdistänyt meidät. Pienenä poikana erotti hän sinut meistä ja antoi sinut tuon hlewämielisen ja hellätunteisen miehen haltuun, joka pelkästä ihmisrakkaudesta lahjoitti sinulle kasvatuksen sellaisen, jommoista minä naisena ja leskenä ollen en mitenkään olisi woinut antaa; eikä yksikään ruhtinatarkaan kaikkine kultineen ja tawaroineen woisi lapselleen parempaa hankkia. Jumala on takaisin antanut sinut minulle kukoistawana, terweyttä uhkuwana nuorukaisena; Hän on muuttanut kaikki murhehyyneleet, joita sinun tähtesi olen wuodattanut, ilokhyneliksi; kaikki on Hän hywäksi tehnyt ja kaikki Hänen tiensä owat sulaa wiisautta ja hywynyttä. Lapseni! kiittäkäämme ja nöyrästi, sywimmällä kunnioituksella Häntä rukoilkaamme.“

Hiljaisuus syntyi tässä onnellisessa piirissä, heidän liikutetut sydämensä waan puhuiwat

Jumalalle. Rosalie ja Kirsti laskiwat myös kä-
tensä ristiin; liikutus ja hartaus loisti heidän
kosteissa silmissään, eivätkä he tohtineet tuskin
henkähjelläkään rikkoa tätä pyhää äänettömyyttä.

„Kuinka iloisesti kaswatusijäni tulleeaan,
kuullessaan tämän Jumalan ihmeellisen sallimuk-
sen!“ wirkoi Kaarle hetkisen kuluttua. „Wielä
tänä yönä kirjoitan hänelle.“

Sydänyö oli jo käsisä kun Kaarle wihdoin
astui sisään huoneensa. Mutta lewolle menosta
ei ollut puhettakaan. Hän istuutui kirjoituspöy-
dän ääreen ja alkoi kirjoittaa rakkaalle kaswatus-
isälleen kirjettä niin laajasanaisesti kuin suinkin;
ja oli hän niin aineensa kiintynyt, että vielä
kirjoitti waikka aamuaurinko jo säteili ikkunasta
sisään punaten wastapäätä olewaa seinää ja teh-
den palawan kynttilän tarpeettomaksi.

VIII.

Kaarlen kaswatusijä.

Kaarle wietti kotitalossaan mitä onnellisimpia
päiviä. Kuta paremmin hän oppi tuntemaan

äitiään, sitä enemmän rupefi hän kunnioittamaan tätä kunnan rouvaa. Samaten myös sisartaan, joka aina oli yhtä wäsymätön ahkeruudessaan, aina yhtä iloinen ja ystävällinen. Kaarlen tulo Waldheim'iin tuotti sitäpaitsi heille kaikille onnellisen seurauksen. Linna, joka näihin saakka oli kuulunut hänen suwulleen, luowutettiin hänen äidilleen, kuten ylempänä mainitsimme, waan leskentalaksi; mutta nyt oli pojalla oikeus waatia se takaisin, ja asukkaat kylässä ja lähellä olemisssa taloisissa olivat siis hänen alustalaisiaan. Onnellisena ja iloisena wei äitinsä hänet mukanaan kaikialle ympäristöön, osoitti hänelle kaikki kartanon alle kuuluvat tilukset, koettaen tämän ohessa te-voittaa poikansa mieleen niitä siunauksia, joita hän osakseen sai, jos pyrki wastaisuudessa edistämään laaksossa asuwien alustalaistensa hywinwointia.

Tällaisista asioista keskustellessaan istuivat eräänä päivänä iltapuolella rouwa von Waldheim, Kaarle ja Emilie tammipenkillä, joka samaten kuin tammesta tehty pöytäkin sijaitfi ulkopuolella linnanporttia kahden korkean kastanjan siimeksessä. Silloin läheni muuan harmaahapsinen, kunnianarwoisaukko, mustaan pukuun puettuna. Hän nojautui matkajauwaansa ja kantoi hattuaansa kädessä.

„Di, Jumalani! tuohan on kaswatusisäni!“ huudahti Kaarle, hypähtäen seisalleen ja riensi awoimin sylin häntä vastaan. „Tekö se olette-

fin, hyvä herra pastori! Onko se mahdollista? Mitenkä olette tänne lähteneet?"

„Kattakihin Kaarleni! Kallihin kaswattini! wastasi pastori; „kirjeesi saatuani päätin heti, korkeasta iästäni huolimatta, lähteä tälle pitkälle, waiwaloiselle matkalle. Läsnäoloni täällä on tärkeiden syiden wuoksi olewa hyödyllinen, ehkäpä wälttämätönkin. Hartain toiwoni oli myös tulla tuntemaan kaswattini äiti ja sisar, ja ett'en ainoastaan kaukana, waan itse paikalla saisin jakaa kanssanne sen ilon ja onnen, jonka Jumala teille kaikille on suonut.“

Kaarle sylei uudelleen wanhusta, waan äitinsä ja Emilie eivät woineet löytää sanoja, joilla olisimat kyllin kiitollisuuttaan tälle armokkaalle herralle osoittaneet.

Pastori, joka tunsi wäsymystä käwelemisestä ylös wuoren rinnettä myöten, istuutui heidän wiereensä. Rouwa von Waldheim tarjosi hänelle wuokkeita, waan hänelle eivät nyt ruuat eikä juomat maistuneet. Yhtä suurella elämänwiisaudella kuin sywällä liikutuksella alkoi hän puhua Luojan ihmeellijistä teistä; senjälkeen neuwoi hän mitä oli tehtävä, jotta ruhtinas julistaisi Kaarlen Waldheimin omistajaksi. Sitten selitti hän myös seikkaperäisesti mitä Kaarlen wielä tulisi oppia, tullakseen alustalaisilleen hyväksi ja järkewäksi suojeelijaksi.

Kirsti ja hänen äitinsä olivat myös sillä välin tavallisuuden mukaan tulleet linnaan. Rouva von Waldheim esitti kumpaisinkin pastorille. „Tässä, herra pastori, on se kiltti tyttö, jonka antama karitsa meille niin siunatun lahjan tuotti ja tämä on hänen äitinsä, joka kaulaimen noilla kolmella onnellisella kirjaimella koristi.“

Pastori ilostui saadessaan tehdä Rosalien ja hänen hyvän tyttärensä kanssa tuttavuutta, ja tervehti molempia ystävällisesti.

Rouva von Waldheim antoi Rosaliele toimeksi kantaa esiin teetä, voita ja leipää, wiiniä ja hedelmiä pöydälle kantanjain alle. Mutta Emilie ja Kirsti hiipivät pois ja koristivat karitsan, joka aina oli yhtä lumivalkea, vihreistä lehdistä tehdyillä sepeleillä ja puoleksi puhjenneilla ruusuilla, sitoivat kaulaan punaisen nauhan ja veivät sen tässä puuussa pastorin eteen.

Ystävällinen vanhus katseli sitä mielihyvällä, silitti sen pehmeää villaa ja wirkoi rouva von Waldheimille ja Emiliele: „Te olette esittäneet minulle tämän kelpo äidin ja tyttären, joiden kautta Jumala on teille niin suuren ilon valmistanut, niin, ja vieläpä pikku karitsankin, joka itse siitä tietämättä, niin paljon on edistänyt tätä onnea. Nyt täytyy minun siis vuorostani esittää teille erään miehen, joka lähinnä Jumalaa on ollut parhain alkusyy näihin ihmeellisiin tapahtumiin, ja joka teki mitä ihminen juurikin voi, pe-

rustaakseen kaikkein teidän nykyisen onnellisuutenne. Tarkoitan sitä urhoollista, jalomielistä sotilasta, joka oman henkensä uhalla syöksyi Keiniin ja pelasti onnellisesti rakkaan Kaarlemme."

"Toimitettuaan tämän kauniin työn, on tämä kunnon mies saanut kovaakin kofea. Sallikaa minun lyhyesti kertoa teille pääkohdat. Hän oli läsnä useissa tappeluissa, vietti mitä vaikeinta elämää ja tuli lopulta pahoin haavoitetuksi. Hänet nostettiin toisten samallaisten kanssa wankkureille ja wiettiin eteenpäin. Sattui niin, että tuo pitkä, itävä kulkue matkusti erään wärjäriin talon ohitse, joka sijaitti lähellä järwen rantaa erään pikkukaupungin laidassa. Tähän taloon oli tämä rohkea sotilas kerran tullut majoitetuksi muutamaksi wiikoksi, jolla ajalla hän pelasti wärjäriin hengen ja tavarat sotilaiden hillitsemättömän röyhkeyden käsistä. Wärjäri sattui juuri seisomaan ikkunan luona katsellen ohiwieriviä wainuja ja wankkureita, kun hänen silmänsä äkkiä huomasiwat haavoitettujen joukossa entisen suojelejansa, joka waiwoin kohotti päätänsä heittäen ikäwöiwä silmäyksiä ikkuniin. Silmänräpäyksessä oli wärjäri ulkona ja pyhyi upseeria, joka kulkuetta johti, jättämään hänen hoitoonsa tuon heikon, kuolewan soturin. Rykmentinlääkäri, joka kutsuttaessa saapui paikalle, selitti, ett'ei tämä paremmin kuin sadat muutkaan saapuisi hengissä sairaalaan, waan kuolisi epäilemättä tielle. Parempi olisi siis wii-

pyymättä jättää mies armeliaan wärjäriin luo, jotta kärjwä toki saisi nauttia jotakin helpotusta viimeisillä hetkillään."

"Wärjäri vastaanotti entisen ystävänsä ja hywäntekijänsä mitä ystävällisimmin. Kaupunginlääkäriin etewhys ja hywä hoito pelastivat kaisista arweluista huolimatta haavoitetun hengen; mutta kuitenkin oli hän pitkät ajat niin heikko, ett'ei woinut matkustaa eteenpäin eikä mitään raskaampaa työtäkään tehdä. Wärjäri, joka oli warakas mies ja jolla oli laaja liife, piti hänet hywin mielellään luonaan, ja kiitollinen sotilas, joka osasi kirjoittaa siwää käsialaa, hoiti nyt koko hänen kirjewaihtonsa ja kirjanpitoinsa mitä suurimmalla ahkeruudella ja tarkkuudella. Heidän välillään wallitsi wilpitöin ystäwhys ja eliwät he yhdessä kuten weljekset ainakin."

"Mutta, vielä kerran muuttuivat asiat. Sotilas oli tuskin entisiin woimiinsa päässyt, kun wärjäri äkkiä sairastui ja kuoli. Se sattui niin odottamatta, ett'ei hän testamenttia tehdessään ehtinyt muistaa ystävänsä. Warat lankešiwat sukulaisille; wärjäryslaitos myytiin ja kowashämmiset perilliset laskiwat tämän jalomielisen sotilaan pois talosta tyhjin käsin. Hänen oli siis pakko ruweta miettimään muita keinoja toimeentulonsa eteen; kuitenkin päätti hän ensin kääntyä rykmentin päällikön puoleen eropyhynnöllä, syystä kun hänen wasen kätensä oli jäänyt tunnottomaksi. Hän sattui

hukkemaan asuntoni ohitse. Silloin heräsi hänessä halu saada tietää, mitä siitä pikku pojasta oli tullut, jonka kerta hukkumasta pelasti. Hän tuli luokseni eräänä päivänä Kaarlen lähdön jälkeen. Tulin sangen iloiseksi nähdesjäni tuon kunnan sotilaan, pidin häntä luonani ja aloin miettiä hänelle jotain sopivaa tointa."

"Silloin saapui Kaarlen kirje ja sen mukana tuo odottamaton ilosanoma. Katsoin sopivaksi tuoda hänen pelastajansa mukana tänne. Sillä, ensiksikin, ajattelin, on hän todistawa, että hän sinä vuonna ja sinä päivänä on pelastanut neljävuotiaan pojan Rein-joesta, sekä että hän jätti hänet ynnä pienen käärryn, joka sisälsi lapsen vaatteita ja formuksen, minulle — tämä hänen todistuksensa on warmasti wakuuttawa, että Kaarle todella on rouwa von Waldheimin poika, jota useita vuosia on kuolleena pidetty. Toiseksi rohkeuden toivoa, ett'ei Kaarle olisi kiittämätön henkensä pelastajalle, warfinkaan, koska tuon reippaan miehen uskollisuutta voi puhtaan kultaan werrata, ja osaa sitäpaitfi kirjoittaa ja lukea laskea, ja kaiken tämän lisäksi on hän oiwa metsästäjä, joka voi olla Waldheimin tulewalle herralle warfin tarpeellinen."

"Mutta missä hän sitten on? Missä on hän!" huudahtiwat rouwa von Waldheim, Kaarle ja Emilie milt'ei yhteen ääneen.

Pastori kääntyi, viittasi luokseen erään fiis-
tisti puetun miehen, joka ujustellen oli seisonut
wähän matkan päässä, tarttui häntä käteen ja sa-
noi talon rouwalle: „Tässä hän on, tämä kun-
non soturi; hänen nimensä on Juho West!”

„Juho West!” kirkasi Rosalie kokonaan häm-
mästyneenä. „Di, Jumalani, tämähän on mie-
heni!” Hän heittäytyi hänen syliinsä, wapisten
tulisen ilon vaikutuksesta.

Kaikki hämmästyivät suuresti tästä uudesta
taiwaan sallimuksesta. West seijoi kuin kiwetty-
neenä. Kauan kesti ennenkuin hän toipui tästä
iskusta, jonka tämä odottamaton onni hänelle an-
toi; viimein purskahdi hän katkeraan itkuun.

Rosalie huusi tyttärelleen: „Di, Kirstini,
tässä on isäsi!”

Kirsti, joka tähän saakka oli seisonut ääneti
kädet ristissä, läheni nyt ujustellen ja isä sulki
hänet syliinsä. Kaikki kolme tunsiwat riemua
yhtä suurta, kuin mitä rouwa von Waldheim,
Kaarlo ja Emilie wast'ikään oliwat tunteneet.

Kun he vähän oliwat tointuneet ilon ensi
puhkeamisesta, astui Kaarle esiin ja hyleili sanat-
tomalla liikutuksella henkensä pelastajaa. Rouwa
von Waldheim ja Emilie ojensiwat kiitollisesti kä-
tensä hänelle ja kiittiwät ja ylistiwät häntä suu-
resti.

„Teidän pitää tästä hetkestä alkaen wai-
monne ja tyttärenne kanssa jäämän koko elämänne

ajaksi linnaan, ja jos minä, kuten toivon tapahtuvan, saan tilani takaisin, saatte toimen sellaisen, johon varmaan olette tyytyväinen;" näin puhui rouwa von Waldheim.

IX.

Pleinen ilo kylässä.

Rouwa von Waldheim ei ollut heti ilmoittanut, että tuo hänen luonaan oleskelewa wieras nuorukainen oli hänen poikansa; hän tahtoi muutamia päiviä häiritsemättömässä hiljaisuudessa nauttia onnestaan. Waan ryhtimies, joka oli tuonut pastorin ja hänen matkatoverinsa, ja joka hewosineen oli ajanut kylän festifiewariin, jutteli kaikki tyhni. Kun hän illalla siivoili waunuja ja juotti hewosia, tuli useita kyläläisiä kysymään kenenkä waunut olivat, sillä wieraat ajoneuvot kuuluivat siellä harwinaisuuksien joukkoon. Ryhtimies wastasi: „Olen tuonut tänne nuoren isäntänne kaswatusisän.“

„Poruja“, wastasivat kyläläiset, „nuori herrahan hukkui pienenä ollessaan!“

„Eipä huffunut“, vastasi kuski, „hän elää ja on tuolla linnassa. Mies, joka istui pastorin kanssa wänuissa, pelasti hänet Rein-joesta; muuten olisi hän kyllä huffunut. Minä olen pastorin renki, ja olen lukemattomia kertoja antanut nuoren herran pikku poikana ollessaan ratsastaa tällä ruunalla. Mutta Kaarle onkin mitä siewin nuoriherra, ja on aina minusta, vanhasta Hannustaan, paljon pitänyt. Jloa ja siunausta on hän vielä teidän keskuudessanne ympärilleen kylwäwä!“

Sanoma siitä, että Kaarle-parooni oli löydetty, hän, joka syntyi tässä linnassa ja kastettiin Waldheim'in kirkossa, mutta joka muutamia kuukausia syntymänsä jälkeen seurasi vanhempiaan täältä, lewisi salaman nopeudella ympäri kylää. Nuoret ja vanhat riehkiwät kartanoon. Mutta kun alustalaiset näkiwät herraswäen istumassa penkillä kastanjain siimeksessä, pysähtyiwät he wä-hän matkan päähän. Seura ei heti ilossaan huomannut, että taaja piiri vanhempia ja lapsia oli wähitellen kokoontunut heidän ympärilleen.

Rouwa von Waldheim huomasi heidät ensin; ja kun palvelustyttö juuri saapui teetä tuoden, kysyi rouwa häneltä: „Mitä tahtowat kaikki nämä ihmiset?“

Tyttö, ollen yhtä iloinen kuin hekin, vastasi: „He tahtoisiwät niin mielellään nähdä nuoren

isäntänsä; juuri nyt ovat he saaneet tiedon että hän on täällä."

Kunnianarwoisa pastori wirkkoi: „Siitä minä pidän. Se osoittaa, että alustalaisenne rakastawat teitä. Suwaitsetteko, armollinen rouwa, että näille wilpittömille ihmisille esitän kaswattipoikani heidän tulewaksi herrakseen ja samalla painan muutamia sanoja heidän sydämiinsä."

Zalomielinen wanhus nousi penkiltä, otti päästään mustan samettikalotin paljastaen hopealta hohtawat hapsensa; sywästi liikutettuna katseli hän kynneleet filmissä taiwasta kohden ja alkoi fitten puhua intoa uhkuwin sanoin:

„Wanhemmat ja lapset, isät ja äidit, pojat ja tyttäret, käykää lähemmäksi näkemään ja kuulemaan, minkä suuren ilon Jumala on walmistanut teille ja teidän isäntäwäellenne!"

„Jumala, jonka tietämättä ei yksikään lintu katolta ales putoaa ja joka päämme hiukset on laskenut, hänen tiensä owat ihmeelliset ja hän johdtaa kaikki asiat wiisaudellaan oikeaan suuntaan. Hän, leskien ja isättömäin turwa, kaikkien hätäkärsiwäin ja sorrettujen isä, elää vielä tänäkin päivänä ja pitää huolta heistä, jopa usein niin ihmeteltävällä tawalla, että selwästi woimme huomata Hänen jumalallisen huolenpitonsa. Ei pieninkään hywä työ jää Häneltä, Balkitsijalta palfitsematta; usein lähettää Hän meille meidän vielä

täällä maan päällä ollessamme mitä ihanimman palkan.”

Pastori kertoi ensiksi pääkohdat tässä historiasa, joita eivät hänen kuulijansa vielä tunteet ja jatkoivat sitten:

„Miten ihanan palkinnon Jumala antoikaan teidän jalomieliselle, armolliselle rouwallenne, hänen rakkaudesta ja hyvyydestään tuota köyhää, sairasta Rosalieta kohtaan, joka luuli leskenä olevansa. Kuinka suloinen eikö todellakin ollut se palkinto, jonka sai arm. rouwa, armahtaessaan Rosalien lasta, köyhää Kirstiä! Jumala lahjoitti hänelle suurimman ilon, mitä hän leskenä ollessaan itse saattoi tuntea: Hän antoi hänelle takaisin hänen oman rakkaan poikansa!”

„Kunsaasti siunasi Jumala myös neiti Emilienkin hänen osoittamastaan sääliväisyydestä vähäpätöistä lasta kohtaan ja tästä hänen sydämessään asuwasta ystämyydestä ja hyvyydestä, joka ei mitään ylpeydestä tiedä. Hän kohteli pikku Kirstiä sijaren lempeydellä — senwuoksi antoikin Jumala hänelle niin odottamatta takaisin rakkaan, kadotetun veljensä!”

„Kauniisti palkitsi Jumala köyhän Rosalien hänen osoittamastaan kärsivällisyydestä kovan taudin, köyhyyden ja puutteiden aikana, ja kaiken tämän ohessa koetti hän kasvattaa lastaan rehellisyyteen, kiitollisuuteen, ahkeruuteen ja järjestykseen.

Tämä kristillinen kaswatus on jo kantanut suloisia hedelmiä ja muuttanut äidin surun iloksi!"

"Kirsti sai myös osansa Jumalalta hänen osoittamastaan säälistä eshnyttä karitsaa kohtaan, äitiään tottelemisesta ja siitä wilpittömyhdestä, joka hänessä ilmeni jättäessään karitsa omistajalleen, wieläpä siitä kiitollisuudesta, mikä saattoi hänet lahjoittamaan sen neiti Emiliele. Näiden rakastettawien ominaisuuksien kautta woitti hän rouwa von Waldheim'in ja Emilien suosion ja wai kuttivat ne samalla hänen isänsä löytämiseen, ja tulewat myös wastaisuudessa tekemään hänet onnellisemmaksi kuin mitä suuret rikkaudet yksistään wois wiat tehdä."

"Miten ihmeellisellä tavalla Jumala johdat timaan nuorta isäntäanne hänen rakkaan äitinsä luo, täten palkiten hänen ahkeruutensa, kuuliaisuutensa ja hyvän käntöksensä, joita ominaisuuksia hän jo lapsuudestaan saakka on näyttänyt omaawansa, ja siunataksien hänen lapsellisen rakkautensa tunteimatonta äitiään kohtaan ja armollisesti kuul laksien hänen hartaita rukouksiaan äitiään etsiessä!"

"Kuinka silminnähäwästi eikö hän palkinnut tätä jalomielistä sotilastakin! Sydän täynnä myötätuntoisuutta syöksyi tuo urhokas mies weteen ja pelasti oman henkensä uhallalla surewan lesken lapsen. Senpä wuoksi osoittikin Jumala laupeutta hänen waimolleen ja lapselleen, pelastaen heidät hädästä ja kurjuudesta ja herättäen ylemissä sy-

dämisiä sääliä heitä kohtaan; ja viimein ohjasi Hän hänet puolisonsa ja lapsensa luo, joiden asuntoa hän ei tähän asti ollut tietoonsa saanut, waikka oli parastaan koettanut. Isällä, äidillä ja tyttärellä on nyt siis toivoa paremmista ja onnellisemmista päivistä voitettujen kärsimysten jälkeen."

"Kaiken tämän toimitti Jumala tuon karitsan kautta, joka lumivalkeana seisoo keskelläne ja pienoifilla ruusuilla koristettuna muistuttaa wiatomuiden wertauskuwaa. Jumala antoi pikku karitsan esyä laumasta; Hän johdatti Kirstin sen luokse; Hän saattoi tämän lempeän talollisen lahjoittamaan sen hänelle; Hän johdatti Kirstin ja hänen äitinsä mieliin ajatuksen, antaa karitsa neidille; Hän ikäänkuin asetti sen matkustawan nuorukaisen silmien eteen, jotta hän sen avulla löytäisi äitinsä; ja tämän samasen karitsan kautta hän asetettiin perintötilansa omistajaksi, joka myös on olewa teille onneksi. Sillä minä woin wakuuttaa teille, että Kaarle on jalomielinen, toivehikas nuorukainen, joka pelkää Jumalaa ja rakastaa ihmisiä. Hänestä on tulewa lempeä ja hywä isäntä teille ja teidän lapsillenne."

"Ja voisiko Jumala, joka niin warmasti johdi karitsankin elämän juoksun, jättää teidät oman onnenne nojaan? Oi, paljon enemmän rakkautta ja sääliwäisyyttä, kuin mitä Kirsti osoitti karitsalle, osoittaa Hän alati teille kaikille."

„Rakkaat ystävät! Ewankeliumin palvelija ei saata katsella tätä karitsaa, muistamatta Häntä, joka wiattoman karitsan tavoin wuodatti werensä ihmisten edestä, werraten itseään hywään paimeneeseen? Hän, jonka palvelija minä olen ja jonka ewankeliumia julistan, on kaikkein meidän ikuisesti uskollinen, lempeä paimenemme! Hän tuntee kaikki lampaansa ja kutsuu kutakin nimeltään; Hän huutaa heitä lempeällä äänellä ja ohjaa heitä paimensaamallaan, warjelee heitä kaikissa waaroissa, etsii luokseen kaikki kadonneet ja oliji milt'ei walmis hartioillaan kantamaan heidät taimaaseen. Luotakaa ja turwatkaa siis Häneen kaikesta sydämes-tänne!”

„Mutta kuunnellaamme myös Hänen ääntänsä, totellaamme Häntä ja tehkäämme hywää tyhymme mukaan. Sillä meidän hyvien tekojemme kauttahan Jumala walmistaa meille sekä muille iloa, siunausta ja onnea. Ell'ei esim. hänen armonsa oliji ollut niin hywä köyhälle Kojaliele; jos ei Emilie oliji osoittanut ystämyyttä Kirstiä kohtaan ja sen lisäksi wielä lahjoittanut hänelle pientä kaulahuivia; jos Kirsti oliji ollut luonnoltaan itsekäs ja woiitonhaluinen, eikä antanut Emiliele karitsaa, tai jos Kirstin äiti ei oliji kiitollisuudesta tehnyt kaulapantaa ja jos ei Kaarle oliji niin puhtaalla, lapsellisella rakkaudella rakastanut tuntematonta äitiään ja niin kowin häntä ikäwöinyt ja rukouillut Jumalaa metsässä —

niin olisivat tapahtumat menneet kofonaan toiseen suuntaan, ja tämä juuri ilopäivä ei olisi koskaan meille koittanut. Bieninkin hyvä minke teemme, tuottaa runsaan siunauksen meille ja toisille. Zalomieliset teot ovat hedelmiä, joita Jumalan pyhä huolenpito ei salli hukkaan joutua, vaan järjestää ne ikäänkuin loistavaan riviin; ne ovat kuin kultarenkaat, joista Jumala yhdistää ketjun ihania ja onnea tuottavia tapahtumia!”

„Ja te, rakkaat lapset“, lisäsi pastori lasten puoleen kääntyen, „te suuremmat, jotka olette tarkkaavaisuudella kuunnelleet minua, ja te pienet, jotka vaan keskellänne seisowaa kaunist, ruusuilla koristettua karitsaa katselette, — siunatkoon Jumala teitä kaikkia! Pitäköön Hän teidät yhtä wiattomina, lempeinä ja kärsiwällisinä kuin on karitsa, jos sattuisi niin, että tekin, kuten useimmat karitsa raukat, joutuisitte tyhjien ja pahojen ihmisten käsiin. Kantakoon Hän, joka antoi henkensä lamasten edestä, teitä käsiwarfillaan. Ottakoon Hän teidät woimalliseen warjelukseensa, kun turmio uhkaa wiattomuuttanne, kuten ilwes pientä karitsaa. Rakkaat pienokaiseni, tähän olette myös karitsoita Hänen laumastaan! Ulköön Hän milloinkaan antako teidän siitä pois joutua!”

Näin puhui pastori; hänen kaswojaan walaisi mailleen menewä aurinko ja kunnianarwoisia hopeahiuksiaan punasi iltaruskon hohde; hän seisoi kuin kirkastettuna katse luotuna kohden tai-

wasta, ja kaikki sanankuulijansa tunsivat kynneliä filmissään, tunsivat uutta luottamusta siihen Jumalaan, joka kaikki hyvin tekee, ja heidän sydämensä Wirkistivät siitä, kuten laakson kukat lankeavista vesipisarvista. Kanssa poistui koteihinsa mielisjään hyviä päätöksiä ja hyvää liikutusta. „Miten kauniisti hän puhuikaan!“ Wirkkoivat he kotimatalla toisilleen; tällaista yhteistä iloa ei muistettu koskaan kylässä wietetyn!

X.

Juhlapäiwä lapsille.

Rouwa von Waldheim matkusti Kaarlen kanssa pääkaupunkiin ja käwi siellä maan ruhtinaan luona anomassa, että hän taas saisi omistusoikeuden tiluksiinsa. Kaarlen kaswatusija ja tuo kunnan West seurasiwat heitä, yhteisesti todistaakseen, että Kaarle todella oli nuori von Waldheim. Ruhtinas kuunteli heitä sangen armollisesti, hawaitsi esiin tuodut todisteet täysin kelpawiksi ja määräsi että tilukset olivat wiipymättä takaisin annettawat; mutta määräsi myös samalla,

että rouwa von Waldheim hoitaisi isännän tehtäviä siksi kunnes Kaarle ehtisi siihen ikään, että hän itse kykenisi mainittuihin toimiin.

Zloisena saapui rouwa von Waldheim matkatorvereineen takaisin linnnaan. Pastori matkusti sieltä muutamia päiviä myöhemmin kotiin rakkaaseen seurakuntaansa, rouwa von Waldheimin ja hänen lastensa kiitollisten kynnelten ja siunausten seuraamina.

Kunsaasti varustettuna kaikella ja asianharrain ollessa enemmän loistavat kuin ennen, lähti Kaarle yliopistoon. Kunnan West sai rouwa von Waldheimin luona rahastonhoitajan paikan, ensin saatuaan eron sotapalveluksesta. Sitäpaitsi sai hän vielä, tottuneena metsänhoitoon, toimekseen hoitaa kartanon alle kuuluvat laajat metsät.

Kun Kaarle kiitettävän arvolauseen saatuaan oli lopettanut opintonsa yliopistossa ja senjälkeen tehnyt matkan tähdentääkseen niitä ja saavuttaakseen kokemusta ja viimein itse ottanut kartanon hoidon haltuunsa, istui hän eräänä iltana äitinsä ja sijarensa seurassa — joka viimeainittu nyt oli täyhikaswuinen, kukoistava impi — tammi-penkillä ulkopuolella linnan porttia. Samalla hetkellä ajettiin lampaat kotiin, joita rouwa von Waldheim oli hankkinut suuren joukon. Myöskin tuo pieni, ihmeellinen karitsa oli wähitellen tullut wähäisen lauman kantaäidiksi; mutta tämän piti Emilie omana, yksityksenä omaisuutenaan. Kaarle

ja sijarensa laskiwat huwiksensa sekä lampaita että karitsoita.

„Nyt, lapseni“, sanoi rouwa von Waldheim, kun lauma oli kulkenut ohitse, „woimme panna tähtäntöön sen ehdotuksen, jonka jo aikoja sitten olen teille ilmoittanut. Lauma on kyllin lukuisa. Huomenna on taas vuosipäivä siitä, jolloin Jumala karitsan kautta walmisti minulle ja teille, rakkaat lapset, niin sanomattoman ilon, ja johon kaikki alustalaisemme ilolla osaa ottiwat. Huomispäivä olkoon siis yleinen juhlapäivä kaikille kylän ja sen alle kuuluwien torppien lapsille. Ja myöskin lasten wanhemmat tulewat tulin saamaan osansa.“

Rouwa von Waldheim nousi ja lähti Kaarlen ja Emilien kanssa pihalle ja walitji siellä kauniimmista lampaista jonkun määrän sekä käski paimenen eroittaa ne höksi toisista. Seuraavana aamuna saiwat kaikki linnan palvelustyöt käskyn huolellisesti pestä ja puhdistaa walitut lammaat, ja tytöt oikein kilpailiwat keskenään voittoaakseen toisensa. Lammaat muuttuiwat myös tuossa tuokiossa melkein lumiwalkeiksi, jonka jälkeen Emilie ja Kirsti koristiwat ne ruusunkarwaisilla nauhoilla.

Nyt lähetti rouwa von Waldheim kutsumuksen kaikille kylän ja läheisessä laaksossa asuwien lapsille saapumaan saman päivän iltapuolella kello kahden ajoissa linnaan. Poikia ja tyttöjä, kaikki

mitä hilpeimmän ilon valtaamina, oli jo tuntia aikaisemmin kokoontunut, pyhävaatteisiin puettuina, linnanportin luo. Määrätyllä hetkellä kutsuttiin kaikki pihalle. Ja mikä näky awautuikaan täällä heidän eteensä. — Suuri pöytä, melkein pihan pituinen, sekä, mikä heitä vielä enemmän ihmettytti ja samalla ilahutti, tämä pitkä pöytä oli täytetty suurilla tortuilla, kiiltävillä, monenmoisilla herkkuilla täytetyillä wadeilla, sirotekoisilla koreilla, joissa oli houkuttelevia omenia, päärynä ja luumuja; muutamia pulloja punaista hedelmä-mehua seisoi myös pöydällä. Lapset istuutuivat pöydän ympärille penkeille pöydän ympäri, pojat yhdelle ja tytöt toiselle puolen, jonka jälkeen kukaan sai runsaan osansa kaikista tarjolla olevista festiivisistä. Kaikkein kasvoilla loisti mitä herttaisiin ilo. Onnelliset pienokaiset söivät mitä parhaimmalla ruokahalulla, eivätkä unohtaneet juoda hänen armonsa, Emilien ja Kaarlen maljoja makeassa wiinissä.

Kun he olivat ravinneet itsensä, kuului äkkiä iloisten luikkupillien ääni. Karjapaimenen pojat kulkivat tämän maaseudullisen musiikin kaituesissa pihaan, perässään puhtaaksipesty, koristeltu lammaslauma ja paimen itse päätti kulkueen. Lapset olivat sanomattoman iloisia, nähdesään nuo somat eläimet. Milloin huudahti yksi milloin toinen: „Kas, noin kauniita! Näin walkeita, koreita lampaita emme ole koskaan ennen nähneet!“ Mutta ken woi kuwaita heidän riemuaan kuullessaan,

että ne oliwat heidän omiaan, että nim. kufun-
 fin perheeseen annettaisiin lammas. Rouwa von
 Waldheim aikoi jakaa ne arwan kautta, osaksi siitä
 syystä että itse joko tuntui hupaisemmalta ja
 toiseksi wälttääkseen osoittamasta ketäkään kohta-
 pienintäkään erityistä suosionosotusta, joka ehkä
 mahdollisesti olisi woinut synnyttää pahesumista.
 Kufun lampaan ruusunpunaiseen faulanauhaan
 oli kiinnitetty numeroitu paperilappu. Grääseen
 suureen kiwiruokkuun pantiin sama määrä pieniä,
 vastaawilla numeroilla warustettuja paperilappuja.
 Nyt saiwat lapset wuoroin nostaa numeron, ja
 heti kun se oli tehty, puhallettiin luikkupilleihin
 siksi, kunnes samaa numeroa kantawa lammas oli
 löydetty. Lasten halua saada nostaa arpaa, sitä
 jännitystä, millä kufin heistä odotti wuoroaan,
 sekä viimein heidän iloaan, saadesjaan kufin oman-
 si, niitä ei woi kertoa. Koko linnanpiha ja ilmain
 kajahteli riemuhuudoista. Kun kaikki lampaat
 oliwat jaetut, lähtiwät lapset kylään niiden kans-
 ja. Paimenen pojat, luikkupillejään puhaltaen, kulki-
 wat edellä, lapset lampaineen jälesjä ja viimeisenä
 wanha karjapaimen. Kun riemukulussa wain
 marssiwat he läpi kylän. Kun ihmiset kuuliwat
 iloiset säweleet ja lasten ilohuudot ja näkiwät ko-
 ristatut lampaat, tuliwat kaikki suuresti hämilleen,
 eiwätkä woineet käsittää tämän merkitystä. Mutta
 kuullessaan, että herraswäki hywäntahtoisesti oli
 lahjoittanut ne heidän lapsilleen, ei woinut mikään

ilo olla suurempi kuin heidän. Tämä herrasväen hyvyys ja anteliaisuus puserfi kiittolisuuden kynneliä useiden vanhempien filmistä.

Niihinkin perheisiin, joissa ei lapsia ollut, lähetti rouwa von Waldheim kuhunkin lampaan, mutta tälle hyväntahtoiselle isännälle, joka kerran oli antanut köyhälle Rosaliele asunnon, lahjoitti hän kokonaista kymmenen lammasta. Eikä hän myöskään unhottanut Genshofilaisia, joilta Kirsti oli saanut karitsan ja jotka sitäpaitti kestittivät häntä niin ystävällisesti. Mutta, koska nämät ihmiset olivat sangen varakkaita, ei hän siitä syystä lahjoittanut heille mitään, vaan kutsui heidät sen sijaan luokseen päivälliselle seuraavana sunnuntaina. Isäntä wakuutti usein senjälkeen, että hän paljon enemmän piti tällaisesta kunnian osoituksesta, kuin jos hänen armonsa olisi antanut hänelle waikka satoja lampaita.

Juhlapäivän jälkeisenä aamuna tulivat kaikki perheenisät kylästä juhlapuvuissaan linnaan kiittämään siitä hyväntahtoisuudesta, jota herrasväki oli osoittanut heille ja heidän lapsilleen. Kaarle alkoi puhumaan heille seuraawasti:

„Rehelliset, kunnon kansalaiset! Te tiedätte, että minä köyhänä nuorukaisena, matkasauwa kädessä, kerran lähestyin näitä seutuja. Erään karitsan kautta auttoi Zumala minut takaisin perintötilalleni ja siten pääsin siihen onnelliseen tilaan, että ehkä jonakin päivänä woin edistää tei-

dän menestystänne. Äitini, sisareni ja minä toivomme, että se suuri hyvyys, jonka Jumala on meille karitsan kautta osoittanut, myöskin alati pyyhji jälkeentulewaiSTEMME muistissa sekä tulisi heille siunaukseksi."

"Kyläsämme on linnanherralla tähän saakka yksinomaan ollut oikeus pitää lampaita, waan tästä päivästä alkaen saatte te kaikki nauttia samoja oikeuksia. Senpä wuoksi juuri antoikin äitini kullekin teistä lampaan pieneksi aluksi. Suokoon Jumala niille siunauksensa!"

"Toiwon että lampaanhoito suuresti on parantawa teidän maanwiljelystänne, koska wanha sananparsifin sanoo, että "lampaan lanta muuttuu kullaksi". Mutta myöskin ne, joilla ei ole mitään peltoa, saawat toki jonkun pennin willoista ja maidosta."

"Olen pitäwä huolta siitä, että willat heti voidaan omassa kylässä walmistaa kankaksi, ja toiwon näkewäni sen päivän, jolloin kaikki asukkaat tiluksillani owat puetut omien lampaittensa antamista willoista tehtyihin siisteihin pukuihin. Jumala antakoon siunauksensa tähän!"

Kaarlen toimeet täyttiwät myös. Rosalie ja Kirsti opettiwat kyläläisille willankehrua ja kankaiden kutomista. Kaarlen toimesta muutti eräs werkatehtailija ja muuan hatuntekijä kylään. Täällä alettiin nyt walmistaa somia wärillisiä kankaita sekä myös hyviä hattuja ja sukia. Kaarle puhui

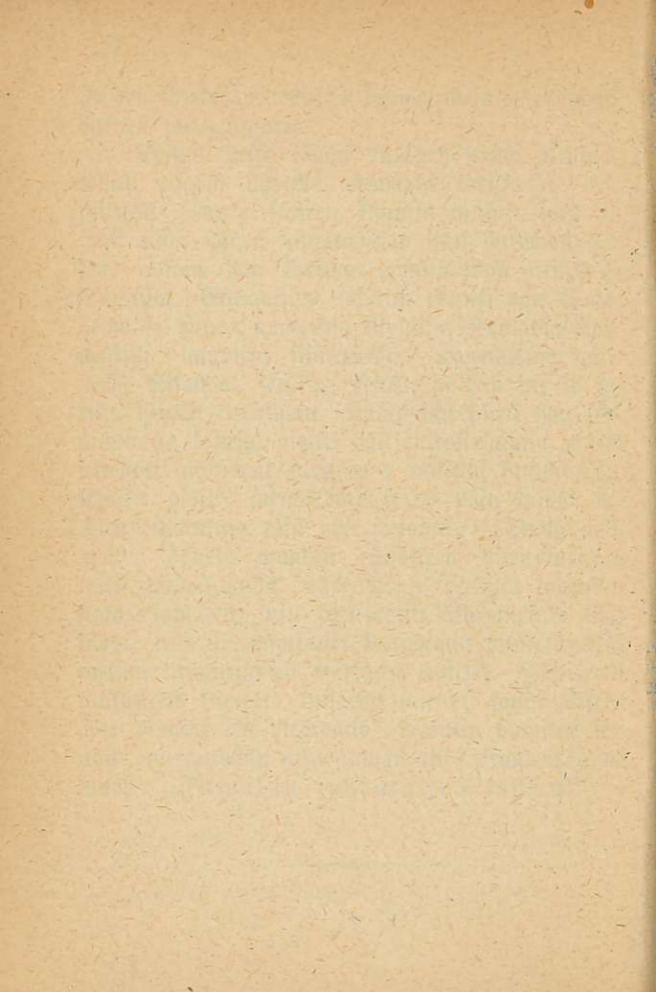
usein siitä, miten pienet ja suuret kylässä nyt kii-
reestä kantapäähän olivat puettut omien laumojen
willoista tehtyihin ja omin käsin valmistettuihin
pukuihin, jota muutosta hän niin hartaasti oli
toivonut, ja miten kaikki laaksossa olemat wilja-
wainiot wähitellen olivat saatetut mitä kukoista-
wimpaan tilaan.

Emilie alkoi wärillisestä willalangasta wal-
mistella sängen somia foruompelu-töitä, johon toi-
meen hän olikin koko näppärä. Pienestä karjas-
taan oli hän koonnut mitä hienoimman willa-
waraston. West toi aiwan odottamatta uuden
tiedon wälkeuteen. Istäwältään, wärjäriltä, oli
hän oppinut keinon, miten willoja wärjätään ja
kuinka kullekin eri wärille vielä voidaan antaa
kaikenmoisia wivahduksia. Emilie alkoi, oppia
saatuaan, valmistamaan sängen siewiä kirjailu-
töitä. Kaarle teki piirustukset niihin ja Kirsti
auttoi Emilietä suurella kätewyydellä. He kuwai-
liwat kankaalle moniwärisiä seppeleitä, kufilla täy-
tettyjä wasuja, suuria ruusupensaita täysin- tai
puoleksi-puhjenneilla ruusuilla, kaikki mitä runsaim-
man wihannuuden ympäröiminä; niin, ja wieläpä
maisemia, kallioita, wesiputouksia ynnä muita, joita
kaikkia wiiniköynnökset aistikkaasti ympäröiwät.
Wähitellen oli Emilie näillä töillä kaunistanut
kokonaisen huoneen linnassa. Pöytäliina, sohwan
ja tuolien päällykset, wieläpä lattiamattofin oli-
wat kirjatut; kaikki ihmetteliwät näiden hilpeiden

wärien loistoa, kuwauksen kauneutta ja väriwihauksien taiteellisuutta.

Koska kaikki tähän käytetty willa alkuaan johtui tuosta yhdestä ainoasta karitsasta, niin piirusti Kaarle suuren, kauniin taulun, joka kuvasi tuon hänen muistossaan ijäti säilyvän hetken, jolloin hän karitsan avulla löysi äitinsä ja sisarensä. Etumaisina nähtiin rouwa von Waldheim ja hänen towerinsa Rosalie istumassa tiwipenkillä tammien siimeksessä. Kauempana metsässä seisoiwät Emilie, Kirsti ja hän itse ja karitsa heidän keskellään. Kädesjään piteli hän formusta ja toisella osoitti hän kultakirjaimia, mitkä selvästi näkyiwät karitsan punaisella kaulaimella. Emilie osoitti formellaan sinne päin missä äiti istui, ikäänkuin olisi hän sanonut: „Tuolla hän on!“ Kaarle maalasi senjälkeen piirustuksensa mitä hilpeimmillä wäreillä, ja henkilöt taululla, joita, samaten kuin karitsaakin, ilta-aurinko kirkkaasti walaisi, näyttiwät terrassaan onnistuneilta metsän tummempien warjojen keskellä. Hän teetti taululleen komeat, kullatut puitteet, jonka jälkeen hän ripusti sen ylempänä mainitun huoneen seinälle, piirrettyään ensin kuwan alle seuraawat kolme sanaa: „Sumalan johdatuksen kautta!“

Lasten ja nuorten kirjasto

nimistä kirjasarjaa on kustannuksellamme ilmestynyt:

- N:o 1. **Lasten kaunistus. Lasten saarna.** Esitti Fr. Lundgren. Suomensi J. J. — 10 p.
- N:o 2. **Koeta vielä kerran.** Kirjoittanut A. L. D. G. Suomentanut Lehmus. — 10 p.
- N:o 3. **Miten sinä jaksat?** Kirjoittanut A. L. D. G. Suomentanut Lehmus. — 10 p.
- N:o 4. **Jouluaatto.** Kertomus nuorille ja vanhoille. Kirjoittanut A. Volmar. Suomentanut Lehmus. 20 p.
- N:o 5. **Kokkutetaan.** Kertomus nuorille ja vanhoille. Kirjoittanut A. Volmar. Suomentanut Lehmus. — 10 p.
- N:o 6. **Sateenkaari.** Puhe lapsille eräässä sunnuntaijoulu-juhlassa. Pitänyt J. P. Linde. — 10 p.
- N:o 7. **Minoastaan näen wuoksi.** Kirjoittanut A. L. D. G. Suomentanut Lehmus. — 10 p.
- N:o 8. **Eri teitä.** Suomennos. — 20 p.
- N:o 9. **Hätäwalhe.** Kirjoittanut A. L. D. G. Suomensi J. J. — 10 p.
- N:o 10. **Mitenkä John Keiwer tuli uskoi waiseksi.** Kertomus Englannista. Mukailnut A. L. — 10 p.
- N:o 11. **Saiwa-orja.** Toisi tapaus. Suomensi J. J. 5 p.
- N:o 12. **Uskollinen fuolemassakin.** Historiallinen kuvaus neljännen vuosijadan alulta. Kirjoittanut Richard Weibrecht. Suomennos. — 15 p.
- N:o 13. **Kertomus pienestä vaamatusta ja mitä se matkaan saatti.** Suomennos. 25 p.
- N:o 14. **Matkalle lähtenyt parooni.** Vertauskellinen kertomus. Kirjoittanut A. L. D. G. Suomensi Jikka Jikka. — 10 p.
- N:o 15. **Pikku Ellin sunnuntaikirja.** I. Toimittanut E. — 25 p.
- N:o 16. **Karitsa.** Kertomus lapsille. Suomensi P. J. — 30 p.
- Sarjaa jatketaan.

Rauman Kirjapaino-Osakenttiö.